

PAZAR YETERLİLİKLERİ

HORECA SEKTÖRÜNDE
EĞİTİM VE İŞGÜCÜ
PIYASASI ARASINDAKİ
YETERLİLİK
BOŞLUKLARINI EN AZA
İNDİRMEK İÇİN BİR YOL
GÖSTERİCİ

[2020-1-PL01-KA202-082206]

Co-funded by
the European Union

HORECA4VET PAZAR YETERLİLİKLERİ İÇİN GEÇERLEME VE
BELGELENDİRME MODELİ

ÇIKTI 3: HORECA4VET PAZAR YETERLİLİKLERİ İÇİN GEÇERLEME MODELİ

ÇIKTI 4: HORECA4VET PAZAR YETERLİLİKLERİ İÇİN BELGELENDİRME MODELİ

Erasmus+ Projesi: “Pazar yeterlilikleri - HoReCa sektöründe eğitim ve işgücü piyasası arasındaki yeterlilik boşluklarını en aza indirmek için bir yol gösterici”.

Proje numarası: 2020-1-PL01-KA202-082206

Avrupa Komisyonu'nun bu yayının üretimine verdiği destek, yalnızca yazarların görüşlerini yansıtan içeriğin onaylandığı anlamına gelmez ve Komisyon, burada yer alan bilgilerin herhangi bir şekilde kullanılmasından sorumlu tutulamaz.

Çıktı 3: HoReCa4VET pazar yeterlilikleri için geçiş modeli

Çıktı 4: HoReCa4VET pazar yeterlilikleri için belgelendirme modeli

Aşağıda belirtilen proje konsorsiyumu tarafından geliştirilmiştir:

Stowarzyszenie na Rzecz Innowacji i Edukacji – Koordynatör, Radom, Polonya

EVACO – Kraków, Polonya

EDITC LTD – Nikozja, Kıbrıs

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ- Antalya, Türkiye

Fundación Equipo Humano (FEH) – Valencia, İspanya

Samerimpex Impulsi DOO – Üsküp, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti

İletişim:

Stowarzyszenie na Rzecz Innowacji i Edukacji

ul. Królowej Jadwigi 15

26-600 Radom, Polonya

innowacja.edukacja@onet.pl

<https://innowacja-edukacja.eu/>

İÇİNDEKILER

İÇİNDEKILER

Giriş.....	4
HoReCa4VET araştırma yöntemi.....	6
HoReCa sektöründe mevcut bulunan geçişleme ve belgelendirme modelleri / sistemlerinin tanımlanması.....	7
HoReCa4VET pazar yeterlilikleri için geçişleme ve belgelendirme modeli.....	25
Sonuç ve Öneriler.....	33
Kaynakça.....	35

GİRİŞ

HoReCa4VET projesinin temel amacı, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine uygun geçleme ve belgelendirme modelleri geliştirip uygulayarak HoReCa sektöründe örgün, serbest ve yaygın yaşam boyu öğrenmeye erişimi artırmaktır.

Yaygın ve serbest öğrenmenin geçlemesi ve belgelendirilmesi, yaşam boyu öğrenmenin önemli bir sorunudur ve HoReCa endüstrisi de dâhil olmak üzere tüm sektörlerdeki ulusal ve Avrupa mesleki eğitim ve öğretim politikaları için bir önceliktir. Yeterliliklerin geçlemesi ve belgelendirilmesi modelinin geliştirilmesine büyük bir önem verilmelidir. HoReCa, Avrupa pazarına yönelik güncel gelişmeler ışığında sektörel yeterlilik çerçevesine özellikle acil ihtiyaç duyulan bir sektördür.

HoReCa sektöründe yeterliliklerin ve diplomaların alındığı ülke veya mesleki eğitim ve öğretim sistemi ne olursa olsun bu yeterliliklere ve diplomalara ilişkin şeffaflığa ihtiyaç vardır. Yaşam boyu öğrenmeye yönelik ulusal stratejileri desteklemek amacıyla bazı ülkeler, sürekli eğitim ve işgücü becerilerinin geliştirilmesine yönelik mekanizmalar geliştirmiştir. Eğitimin uygunluğunu ve kalitesini sağlamak, nitelikli MEÖ eğitimcileri tarafından verilmesini sağlamaktır. HoReCa sektöründe eğitimcilerin yeterliliklerini değerlendirecek ve belgelendirecek mekanizmaların geliştirilmesi çok önemlidir.

HoReCa endüstrisine ait kuruluşlar, pazarın izlenmesi ve ardından beceri uyumsuzluğuna hızlı yanıt verilmesiyle ilgili faaliyetler üstlenir. Değişikliklerin sürekli takip edilmesi ve teklifin özellikle personel yeterlilikleri açısından işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre uyarlanması gerekmektedir. Meslekte pratik beceri ve deneyim eksikliği, potansiyel bir iş adayı olmaya izin vermemektedir; sıklıkla pratik mesleki görevleri yerine getirmek için yapılan hazırlıklar yetersiz kalmaktadır.

İşgücünün ihtiyaçlarına yanıt olarak Erasmus+ programında şu başlıklı bir Avrupa ortaklık projesi oluşturuldu: Pazar yeterlilikleri - HoReCa sektöründe eğitim ve işgücü piyasası arasındaki yeterlilik boşluklarını en aza indirmek için bir yol gösterici (Proje No.: 2020-1-PL01-KA202-082206). Avrupa mesleki eğitim ve öğretim kurumlarından oluşan uluslararası konsorsiyum, Kıbrıs (EDITC Ltd), Polonya (Stowarzyszenie na Rzecz Innowacji i Edukacji, Radom - proje koordinatörü ve EVACO, Krakov), Kuzey Makedonya Cumhuriyeti (Samerimpex Impulsi DOO), İspanya (FUNDACION EQUIPO HUMANO) ve Türkiye (AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ) oluşmakta olup HoReCa sektörü için bir belgelendirme ve yeterlilik geçleme modeli geliştirmiştir. Bunu yaparken Uygunluk değerlendirmesi - Kişilerin belgelendirilmesini gerçekleştiren kuruluşlar için genel şartlar ve bazında 7 Eylül 2005 tarih ve 2005/36 / EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi olan ISO/IEC 17024:2012 esas alınmıştır. Mesleki niteliklerin tanınması konusunda ise Konseyin 20 Aralık 2012 tarihli tavsiyeleri hakkındaki yaygın öğrenmenin ve örgün olmayan öğrenmenin doğrulanması (2012 / C 398/01) esas alınmıştır.

HoReCa4VET projesi, üç yeterlilikte edinilebilecek Avrupa boyutunda ek mesleki beceriler olarak, işverenler tarafından mevcut pazar talebine göre belirlenen öğrenme çıktıları çerçevesinde öğrenme çıktılarının belirlenmesine katkıda bulunur (1. **Lezzet Yaratma & Yemek Süsleme**; 2. **Mutfakta İş Yönetimi**; 3. **HORECA Endüstrisinde Yönetim**).

Proje, tüm yaş gruplarından resmi, serbest ve yaygın nitelikteki yaşam boyu öğrenenlere yönelik olup, bilginin genişletilmesi, işgücünün beceri ve yeterliliklerinin yükseltilmesi ve kariyer danışmanlığı ve edinilen yeterliliklerin onaylanması da dâhil olmak üzere esnek öğrenme yollarını teşvik etmektedir. Projenin temel amacı, turizm ve catering sektöründen mezun olan ve HORECA sektöründe profesyonel bir kariyere başlamak isteyen kişilerin yaşam boyu öğrenmeye erişimini artırmaktır. Bu amaca ulaşırken ulusötesi ortaklarla işbirliği yapmak, bu alandaki faaliyetlerinden elde edilen bilgi ve deneyimlerden yararlanarak Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi doğrultusunda geçleme ve belgelendirme modelleri geliştirmek ve uygulamak adımları izlendi.

Geliştirilen geçeryleme ve belgelendirme modeli, gelecekteki kursların ve eğitim programlarının geliştirilmesi için gerekli olan temel materyaldir. Ortakların bakış açısından farklı yaklaşımlar, öğrenme çıktılarının geliştirilmesine ve son olarak belgelendirme süreçlerinin ve geçeryleme sisteminin kurulmasına olanak sağladı. Geçeryleme ve belgelendirme konusunda Avrupa ortak kurumlarının iyi uygulamaları dikkate alınarak ortak ülkelerde yürütülen karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen öneriler hazırlandı. Bunlar, eğitimcilerin müfredatları ve işte kazanılan yeterliliklerin değerlendirilmesi için açıkça tanımlanmış ve üzerinde anlaşmaya varılmış referans noktaları olarak hizmet eden somut yeterlilik gerekliliklerine dayanmaktadır.

Gereksinimler çeşitli belgelerde belirtilmiştir:

- (a) eğitim veren kişinin profilini açıklayan mesleki standartlar;
- (b) eğitimci yeterliliğine sahip herkesin sahip olması beklenen öğrenme çıktıları (bilgi, beceri ve yeterlilikler) açıklayan yeterlilik standartları.

İşyerinde öğrenim gören gençler iş dünyasına aşına hale gelir; istihdam edilenler potansiyellerini geliştirir ve becerilerini sürekli olarak geliştirirler. Şirketlerde eğitim aynı zamanda düşük vasıflı kişilerin sayısının azaltılmasına ve yetişkinlerin yaşam boyu öğrenmeye katılımının arttırılmasına da yardımcı olabilir. Avrupa'daki işletmelerin toplam %60'ı çalışanlarına eğitim sağlıyor ve bazı araştırmalar, işletmelerdeki eğitimcilerin muhtemelen Avrupa'daki en büyük eğitimci kategorisini oluşturduğunu öne sürüyor. Bir Cedefop çalışması, özellikle yeni bilgi ve yüksek vasıflı çalışanların yeterliliklerinin diğerlerine aktarılması durumunda, VET'in şirketlerin ekonomik performansı üzerinde olumlu etkisine işaret etmiştir.¹

HoReCa4VET araştırma yöntemi

Karşılaştırmalı çalışmalarda, mevcut politikaların, görevlerin ve yeterlilik standartlarının ve diğer ilgili belgelerin geçeryleme ve belgelendirme ile karşılaştırmalı analizine odaklanan ortak ülkelere standartlaştırılmış araştırma metodolojisi benimsenmiştir. HoReCa4VET projesinde ve yapılan araştırmalarda aşağıdakilere dayalı olarak hazırlanan terimler sözlüğüne bağlı kalınmıştır:

- Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin hayat boyu öğrenmeye yönelik Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin oluşturulmasına ilişkin 23 Nisan 2008 tarihli Tavsiye Kararı
- Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Mesleki Eğitim ve Öğretim için Avrupa Kredi Sisteminin (ECVET) kurulmasına ilişkin 18 Haziran 2009 tarihli Tavsiye Kararı
- Yaygın ve örgün olmayan öğrenmenin onaylanmasına ilişkin 20 Aralık 2012 tarihli Konsey Tavsiyesi (2012/C 398/01).

Çalışma için tüm ortakların ülkelerinde, HoReCa endüstrisi için mesleki yeterlilik standardının tanımını oluşturmak için referans noktası oluşturabilecek geçeryleme modellerini, belgelendirme şemalarını ve profillerin onaylanmasını, iş eğitimi, nitelikleri, yeterlilik standartlarını açıklayan seçilmiş belgelerin karşılaştırmalı bir analizine odaklanan tek tip metodoloji kullanıldı. Metodoloji çerçevesinde aşağıdaki unsurlar açıklanmıştır:

- **Araştırma amacı** - amaç, ortakların ülkelerindeki HoReCa endüstrisi için diğerlerinin yanı sıra modelleri, belgelendirme ve geçeryleme şemalarını açıklayan kasıtlı olarak seçilmiş belgelerin, seçilen üç yeterliliği okuyarak analiz edilmesi ve bu üç yeterlilik de şunlardı:

1. Lezzet yaratma & yemek süsleme

2. Mutfakta iş yönetimi

3. HORECA endüstrisinde yönetim

¹ Trainers in continuing VET: emerging competence profile. Cedefop, 2013

- **Araştırma nesnesi** - HoReCa sektöründe, edinildiği ülke veya mesleki eğitim ve öğretim sistemi ne olursa olsun, nitelik ve diplomaların şeffaflığına ihtiyaç vardır. Karşılaştırmalı çalışmaların konusu, HoReCa sektörü için belgelendirme ve geçeleme gerekliliklerinin tanımının yapısını ve temel içeriğini kapsamaktadır.
- **Araştırma soruları** - Ortakların ülkelerindeki resmi olmayan örgün öğrenmenin onaylanması ile ulusal yeterlilik sistemleri arasındaki bağlantılar nelerdir? HoReCa endüstrisi için ortak ülkelerde geçeleme yönelik yöntem ve yaklaşımların karşılaştırılabilirliğini ve şeffaflığını artırmak amacıyla yaygın ve örgün olmayan öğrenmenin doğrulanmasına yönelik kurallar nasıl geliştirilmektedir? Ortakların ülkelerinde temel üç yeterlilik için yaygın ve örgün olmayan öğrenmenin doğrulanması için ne tür referans noktaları kullanılıyor?
- **Araştırma yöntemi, teknikleri ve araçları** - Formüle edilmiş araştırma problemlerini geçeleme amacıyla, diğerlerinin yanı sıra, mesleki yeterlilik standardının tanımını oluşturmak için HoReCa endüstrisine bir referans noktası olan HoReCa sektörü için geçeleme ve belgelendirme modellerini açıklayan seçilmiş belgeleri tanımlamak ve analiz etmek için masa başı araştırma yöntemi hazırlandı. Sonuçların ve önerilerin formüle edilmesinde uzman yöntemi kullanılmıştır. Yürütülen çalışmalarda yetkinlik gereksinimlerinin tanımlarının oluşturulmasında uzman hizmetlerden ve HoReCa sektörünün uzmanlarından yararlanılmıştır.
- **Araştırma Süreci ve Sahası** - Kıbrıs, Polonya, İspanya, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti ve Türkiye’de araştırmalar yürütüldü. Kasım 2021 ile Haziran 2022 tarihleri arasında dış uzmanların ve ortak kurumlardan paydaşların katılımıyla gerçekleştirildi. Ulusal raporlara dayanarak HoReCa sektörü için geçeleme ve belgelendirme gerekliliklerinin tanımlanmasındaki benzerlikler ve farklılıklar ile ortak bir analiz geliştirildi.

HoReCa sektöründe mevcut bulunan geçeleme ve belgelendirme modelleri / sistemlerinin tanımlanması

Konaklama, Restoran ve Catering (HoReCa) sektöründe bireylerin beceri ve yeterliliklerini değerlendirmek için çeşitli geçeleme ve belgelendirme modelleri/sistemleri mevcuttur. Bu sertifikalar standartlaştırılmış bir uzmanlık düzeyi oluşturmaya ve güvenilirlik sağlamaya yardımcı olabilir.

HoReCa sektöründe mevcut birçok sertifika programından birkaç örnek bulunmaktadır. Belgelendirme kuruluşları, bu alandaki pratik becerileri, bilgileri ve profesyonelliği doğrulayan kapsamlı değerlendirmeler geliştirmek için sıklıkla sektör uzmanlarıyla işbirliği yapar. Bu örnekler Avrupa HoReCa sektöründe mevcut olan sertifikaların çeşitliliğini yansıtmaktadır. Bu sertifikaların çoğu Avrupa standartlarını karşılayacak şekilde tasarlanmıştır ve birçok ülkede tanınmaktadır; bu da onları Avrupa’nın farklı yerlerinde çalışmak isteyen profesyoneller için değerli kılmaktadır. Konaklama sektöründe Avrupa genelinde tanınan bir dizi yeterlilik ve sertifika bulmak mümkündür ancak konaklama sektörü içindeki yeterlilikleri Avrupa çapında standartlaştırmayı amaçlayan bir Avrupa Mesleki Yeterlilik (EVO) sistemi sunan HoReCa sektörüne özel bir model yoktur. Bu örnekler Avrupa HoReCa sektöründe mevcut olan sertifikaların çeşitliliğini yansıtmaktadır. Bu sertifikaların çoğu Avrupa standartlarını karşılayacak şekilde tasarlanmıştır ve birçok ülkede tanınmaktadır; bu da onları Avrupa’nın farklı yerlerinde çalışmak isteyen profesyoneller için değerli kılmaktadır.

Yaygın ve serbest öğrenmenin geçeleme ve belgelendirilmesi, yaşam boyu öğrenmenin önemli bir sorunudur ve HoReCa endüstrisi de dâhil olmak üzere tüm sektörlerdeki ulusal ve Avrupa mesleki eğitim ve öğretim politikaları için bir önceliktir. Yeterliliklerin geçeleme ve belgelendirilmesi modelinin geliştirilmesine büyük bir önem verilmelidir. HoReCa, Avrupa pazarına yönelik güncel gelişmeler ışığında sektörel yeterlilik çerçevesine özellikle acil ihtiyaç duyulan bir sektördür.

Çalışma, eğitimler için müfredat oluşturma ve işte kazanılan yeterlilikleri değerlendirme için açıkça tanımlanmış ve üzerinde anlaşmaya varılan referans noktaları olarak hizmet eden, somut yeterlilik gerekliliklerine dayanan geçeleme ve belgelendirmeye ilişkin Avrupa ortak kurumlarının iyi uygulamalarını dikkate alarak ortak ülkelerde yürütülen karşılaştırmalı çalışmaları sunmaktadır.

3.1. Polonya

Polonya'da HoReCa sektöründe çalışan ve uzun süreli mesleki deneyime sahip bireylerin, meslek okulunu daha erken bitirmemeleri veya yeterlik kursuna katılmamaları durumunda, niteliklerini tanıyan bir belge alma imkânı bulunmamaktadır. Mesleki yeterlilikleri tanıyan sınava, yeterliliklerin tanınması prosedüründe yer alan kriterleri karşılayan herkes girebilir. Yeterliliklerin tanınmasını sağlayan sınav, belirli bir meslekte başvuran kişi sayısına bağlı olarak yılda birkaç kez yapılır. Belirli bir meslekte yılda bir kez yapılan sınava girmek mümkündür.

Polonya'da, çalışma yoluyla edinilen becerilerin teyidi, yetişkinler tarafından okul içi genel bilgi, beceri ve yeterlilik formlarının edinilmesi ve desteklenmesine ilişkin 3 Şubat 2006 tarihli Eğitim ve Bilim Bakanlığı Yönetmeliğine tabidir (L.G No. 31, madde 216).

Niteliklerin elde edilmesi ve yenilenmesi aşağıdaki okul dışı eğitim biçimlerini içerir: kurs; mesleki kurs; seminer ve mesleki uygulama. Mesleki uygulama, süresi mesleki görevleri yerine getirmek için gerekli becerilerin karmaşıklığına bağlı olan ancak 80 saatten az olmayan, resmi olmayan bir eğitim yoludur. Öğrencilerin, katılımcıların bilgi ve deneyimlerini kullanmanın pratik becerilerini kazanmalarını veya tamamlamalarını sağlar. Yönetmelik aynı zamanda okul dışında uzaktan eğitim de dâhil olmak üzere eğitimin yürütülmesine ilişkin şart, koşul ve prosedürleri de düzenlemektedir.

Nitelikleri doğrulayan sınavların organizatörleri şunlardır: Merkezi ve Bölgesel Sınav (Centralna Komisja Egzaminacyjna, Okręgowe Komisje Egzaminacyjne), zanaat odaları (Izby Rzemieślnicze) ve müfettiş (Kurator Oświaty) tarafından atanan sınav komiteleri.

Polonya'da HoReCa sektöründe çalışan ve uzun süreli mesleki deneyime sahip bireylerin, meslek okulunu daha erken bitirmemeleri veya yeterlik kursuna katılmamaları durumunda, niteliklerini tanıyan bir belge alma imkânı bulunmamaktadır. Ayrı mevzuat, belirli bir mesleği veya mesleki görevleri yerine getirmek için özel izin de dâhil olmak üzere uygunluk koşullarını (genellikle eğitimin kapsamı ve içeriğinin yanı sıra eğitim merkezleriyle ilgili olarak) belirler. Hükümetin çeşitli bakanlıklarının bakanları, eğitim merkezlerinin yetkilendirilmesi ve işletilmesine ilişkin koşulları belirleme yetkisine sahiptir.

Örgün eğitim dışında gerçekleşen önceki eğitimin tanınmasına ilişkin birçok farklı yöntem bulunmaktadır. Beceri ve yeterlilik düzeyini ölçmeye yönelik testler daha az karmaşıktır. Daha karmaşık analiz yöntemlerine çağrılmalıdır. portföy - aday evrak çantası tarafından belirli alanlara ilişkin bilgileri ve bilgi ve beceri düzeyini doğrulayan materyaller ve belgelerle sunulur.

Çalışma yoluyla elde edilen niteliklerin tanınması için aşağıdaki prosedür uygulanmaktadır:

1. **Mesleklerin sınıflandırılması.**
2. Çalışma yoluyla kazanılan niteliklerin tanınma olasılığı hakkında **bilgi edinilmesinin sağlanması.**
3. **Aday için bilgi ve danışmanlık yardımı sistemi.** Mesleki yeterliliklerini teyit etmek isteyen adaylara, yeterliliklerin doğrulanma şekli ve tarihleri ile gerekli bilgi ve becerilerin kapsamı hakkında ek bilgi edinme olanağı yaratılacaktır. Bu amaçla adaylara yönelik rehberler geliştirilecektir. Söz konusu broşürde sınavın konusu, sınavın kapsamı, katılımcılar için gereklilikler ve sınav görev örnekleri hakkında bilgiler ile sınavın işleyişine ilişkin bilgiler yer aldı. Bunlardan biri tüm HoReCa endüstrisini ilgilendiren genel sorunları içeriyordu ve ikinci rehber kitap belirli bir mesleğe ve kısmi yeterliliklere ilişkin uzmanlık konularını kapsıyordu.
4. **Özdeğerlendirme.**
5. **Başvuru formu.**
6. **Yeterlilikleri belirlemek için sınav.**
7. **Prosedürün belgelenmesi**

Yeterliliklerin onaylanmasını amaçlayan sınav iki bölüme ayrıldı: teorik bölüm ve pratik bölüm. Teorik kısım iki bölüme ayrılmıştır: iş güvenliği ve hijyen bilgisi (bhp) ve mesleki yeterlilik bilgisi ile ilgili testler. Bhp'den teorik sınavı geçme sınırını, testteki 20 soruya en az 14 doğru cevap vermek oluşturuyordu. Her soru için seçilebilecek üç cevap vardı; bunlardan biri doğrudu.

Pratik sınavın geçişini değerlendirirken, sınav komisyonu aşağıdaki kriterleri kullandı: pratik görevin yerine getirilmesi için malzeme talebi; pratik görevin yerine getirilmesinden önce hazırlık işlemleri; iş yerinde organizasyon ve düzenin sağlanması; pratik görevin yerine getirilmesi sırasında sağlık ve güvenlik kurallarına uymak; pratik görevleri yerine getirme estetiği; Zorunlu kurallara uygun olarak pratik görevin yerine getirilmesi.

Polonya'da mesleki yeterliliklerin pilot onayının, PN-EN ISO/ICE 17024:2004 "Uygunluk değerlendirmesi - Kişi belgelendirmesi yapan kuruluşlar için genel gereklilik" (ULUSLARARASI STANDART ISO/IEC 17024 Birinci basım 2003-04-01) standartlarının gerekliliklerine uygun olarak ve kararlarına dayalı olarak gerçekleştirileceği kabul edildi. Organizasyon maliyetleri, akreditasyon maliyetleri ve personeli belgelendirecek bir kuruluşun kurulması ve akredite edilmesi için gereken süre (minimum 8 ay) dikkate alınarak, pilot uygulama amacıyla en iyi çözümün basitleştirilmiş bir organizasyon yapısının kullanılması olacağına karar verildi.

Polonya'da çalışarak kazanılan yeterliliğin tanınmasına yönelik bir sistem bulunmamaktadır. Gerçekleştirilen pilot sınav sırasında elde edilen deneyimler, resmi olmayan niteliklerin doğrulanmasına yönelik mevzuat altyapısının geliştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Mesleki niteliklerin ayırt edici bir unsur olarak tanınmasının yaygınlaştırılması lehine iş kanununda, eğitim kanununda ve HoReCa - inşaat kanunu ve gayrimenkul yönetimi kanununda uygun değişikliklerin hazırlanması tavsiye edilir; örneğin sertifikaya eşdeğer belgeye dayalı olarak Polonya Akreditasyon Merkezi tarafından akredite edilmiş kuruluş tarafından verilen sertifika ile.

Çalışma sürecinde elde edilen niteliklerin doğrulanması için iyi yasal ve resmi temel, ISO / IEC 17024:2012 - Uygunluğun değerlendirilmesi - Kişilerin belgelendirilmesini gerçekleştiren kuruluşlar için genel gereklilikler normunda bulunur.

Sınav komisyonları yalnızca meslek odalarında bulunur ancak sınavları, özellikle çıraklık sınavlarında önemli olan, sözde kalkış oturumu sırasında yürütürler.

Ülke genelinde yaklaşık iki binin üzerinde Çırak ve Usta Komisyonu bulunmaktadır ve bunların içinde sekiz bine yakın profesyonel bulunmaktadır. Esas olarak zanaat ortamından işe alınırlar, ancak yalnızca bu değil. Komitenin çalışmalarına meslek okulu öğretmenleri, mesleki eğitim kurumlarının öğretim görevlileri ve zanaat dışında çalışan kişiler gibi bu çevrenin dışından birçok kişi katılmaktadır. Deneyim alışverişi, bilgi paylaşımı, hem sınav yöntemi hem de teknik yenilikler nedeniyle bu ilkenin korunması esastır.

Yerel zanaatkarlık yönetimi uzun yıllar boyunca kendi kendine sınav sistemini geliştirmiştir; her zaman sınavların organizasyonel düzeyine büyük önem verir, sınav görevlilerinin uygun seçimine ve organize iyileştirme sürecine özen gösterir. İş kuralları (MEiN - Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından oluşturulmuştur) komitede çalışacak adayın resmi niteliklerini tanımlar.

Ayrıca adayın pedagojik eğitimi sunması gerekir. Zanaat ortamından adaylar zanaat loncasından tavsiye almalıdır. Üyelerin (olumlu seçim anında) 65 yaşını aşmalarına izin verilmemesi ve dört yıllık bir süre için atanmaları, tabii ki kanunun bir süre daha görev yapması prensip olarak oluşturulmuştur.

Atama sonrasında komite üyeleri, sınav metodolojisi eğitim kursuna, komisyon çalışmalarının resmi kurallarına veya esnaf odaları tarafından düzenlenen sınavların yapıma şekline yönlendirilir. Polonya Zanaatkarlar Birliği

Yönetim Kurulu'nun kararına göre, bu tür eğitimlere katılmayan kişilerin komisyonlarda yer almasına izin verilmemektedir.

Karakteristik bir özellik, sınavların adayın kendi fabrikası dışında ve usta eğitimcilerinin - işverenlerinin komiteye katılımı olmadan yapılmasıdır. Böyle bir kişinin sınav ekibinden çıkarılması gerekir. Sınav sisteminin önemli bir parçası, sınava girecek adaylar için, yerlerine bakılmaksızın tekdüzelik gereklilikleridir.

Yüksek lisans sınav derecesi örneğinde sınav standartları

Bu sınav uygulamalı ve teorik olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

Uygulamalı aşama, bağımsız bir adayın pratik beceri sınavını kontrol ederek gerçekleştirdiği görevleri içerir. Uygulamalı aşamanın süresi 120 dakikadan az, 24 saatten fazla olamaz. Toplam 3 gündür. Adayın sınav görevlerinin uygulanması için gerekli organizasyonel ve teknik koşulların sağlandığı işverenlerle veya eğitim atölyelerinde gerçekleştirilir.

Teorik aşama iki bölümde sorulan soruların yanıtlanmasını içerir; yazılı ve sözlü teorik bilgi kontrolü. Konu yelpazesinin yazılı bölümünde: bir alıntıyla muhasebe uzmanı, işletme belgeleri, iş sağlığı ve güvenliği ve yangından korunma kuralları ve ilkeleri, çevre korumanın temel ilkeleri, temel iş kanunları, kuruluş alanındaki temel konular ve işletme yönetimi, psikoloji ve pedagojinin temelleri, öğretim metodolojisi. Yazılı kısmın süresi 45 dakikadan az, 210 dakikadan fazla olamaz. Sözlü kısımda teknoloji, makine teorisi veya malzeme bilimi gibi çeşitli konular yer almaktadır. Teorik sözlü aşamanın süresi 30 dakikadan uzun olamaz

Sonuç olarak, olumlu geçen yüksek lisans sınavı, farklı eğitim yollarında ve emek sürecinde elde edilen niteliklerin resmi olarak tanınması olan yüksek lisans diplomasını verir. Ustadan, yüksek lisans diplomasına sahip bir kişinin, mesleği ile ilgili gerekli bilgi ve becerilere sahip olması, istihdam veya kendi ekonomik faaliyeti ve genç işçiler ve öğrenciler de dâhil olmak üzere işçilerin eğitimi açısından yeterlilik ifade etmesi beklenir:

- bağımsız ve mesleğe verilen işi düzgün bir şekilde yerine getirmek - belirli öğelerin veya hizmetlerin kapsamlı bir şekilde uygulanması,
- işyerlerini düzenlemek,
- Küçük bir şirkette iş organize etmek ve ekip personelinin çalışmalarının planlanması ve denetlenmesi kapsamında işin uygulanmasını denetlemek,
- Tedarik edilen ürün veya hizmetin üretimi ile ilgili teknolojik süreçleri planlamak, organize etmek ve denetlemek,
- Personele yönelik sorumluluğu: Belirli bir ürün veya hizmet için görevlendirilen Personelden oluşan bir ekibin yönetilmesi ve önderlik edilmesi,
- Güvenli ve hijyenik çalışma ve yangından korunma kurallarına uygun iş ve görevler,
- Çalışanlara cinsiyet, yaş ve uyruğa göre eşit muamele ilkesinin uygulanması,
- Çevre koruma ilkelerine uygun olarak çalışmak - Atıcılık mesleği, çevreye daha fazla veya daha az etki yapacak ürünlerin üretilmesi veya hizmet sağlanması sürecinde örn. atık yönetimi, tehlikeli atıklar,
- Belirli bir meslek kapsamında yapılan işle ilgili teknik belgelerden, standartlardan, kılavuzlardan, kılavuzlardan ve diğer kaynak materyallerden faydalanmak,
- Bağımsız ticari faaliyetler, çalışanların işe alınması ve eğitimi ile ilgili yasal düzenlemeler,
- Hizmet sağlamak için yeni ürün tasarımları ve süreç değişiklikleri tasarlamak,
- Kriz durumlarında tutum ve davranışlar ve Personel grubunda olağandışı görünüşler

- örneğin üretim süreci veya hizmet sırasında teknik, teknolojik veya organizasyonel problemlerden kaynaklanan olağandışı durumlarla başa çıkmak,
- Şirketteki veya kendisine verilen sorumluluk alanına ilişkin durumun değerlendirilmesi ve gerekli değişikliklere ilişkin yorum ve önerilerin oluşturulması,
- olağandışı görevler - belirli bir mesleğe ilişkin çok fazla deneyim, beceri ve bilgi gerektiren özel siparişler,
- Bir şirketin veya çalışan ekibinin imajını birlikte oluşturma sorumluluğu,
- Şirket içinde çalışanların mesleki gelişimine ilişkin ve çeşitli sürekli eğitim biçimlerine katılım yoluyla talimat ve rehberlik sağlanması,
- Açıklık ve çeşitli sürekli eğitim biçimlerine katılım yoluyla kendi mesleki gelişim yollarını formüle etme isteği,
- Personelin çalışmalarının ve motivasyonunun değerlendirilmesi,
- sosyal davranış kuralları ve mesleki etik.

Bir yüksek lisanstan belirtilen beklentiler, yüksek lisans sınavına kabul için özel koşullar (genel ve mesleki eğitim ve mesleki deneyim) ve yüksek lisans sınavının yapılması prosedürlerinde yer alan sınav gereklilikleri ile doğrulanır.

Yüksek lisans sınavına kabul koşulları

Ticaret Odasındaki yüksek lisans sınavına aşağıdaki şartlardan birini karşılayan kişiye izin verilir:

- 1) Ortaokul bitirme belgesine veya mevcut ortaöğretime sahip olmak ve kalfalık unvanına veya sınavı geçen bir meslekte eşdeğer bir dereceye sahip olmak, ayrıca:
  - a) Diplomayı aldıktan sonra testi geçen en az üç yıllık meslek veya
  - b) Derece kazanmadan önce ve sonra da dâhil olmak üzere testi geçen en az altı yıllık meslek;
- 2) Ortaokulu veya mevcut bir ortaokulu bitirdiğini ve sınavı geçen, kendi ekonomik faaliyetinden sorumlu en az altı yıllık meslek belgesi;
- 3) Ortaokul veya ortaokul bitirme belgesi ve mesleğe girişte eski kalfalık veya eşdeğer bir unvan, sınavı geçen meslek kapsamı ve sınavı geçtikten sonra en az üç yıllık meslek;
- 4) Ortaokul veya ortaokul bitirme belgesi ve meslek kapsamındaki meslekte eski şampiyon olan, sınavı geçen ve ustalık belgesi aldıktan sonra sınavı geçen en az yıllık meslek süresi;
- 5) Ortaöğretim bitirme belgesine sahip veya mevcut ortaokulu olan, ortaöğretim veren ve mesleği kapsamındaki meslekte sınavı geçen stajyerleri ve mesleği kapsamındaki meslekte sınavı geçen mesleki unvanı olan ve diploma aldıktan sonra sınavı geçen en az iki yıllık meslek;
- 6) Mesleki unvanını aldıktan sonra mesleğinin kapsamına giren alanda veya uzmanlık alanında lise diplomasına sahip, sınavı geçmiş ve sınavı geçen en az yıllık meslek süresine sahip olmak.

Örgün eğitim sistemi dışında elde edilen öğrenme çıktılarının geçerlemesi

Polonya'da yaygın ve örgün olmayan öğrenmede elde edilen öğrenme çıktılarının doğrulanması alanında, farklı sektörlerdeki çeşitli çözümlerle ve çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen birçok projeye uğraşmak zorundayız. Bunlar, uzun bir geleneğe sahip, geniş ölçekte kullanılan çözümleri içerir. Tamamen yeni projeler de mevcut; öğrenme çıktılarını geçerlemek için yeni yöntemler ve ilkeler geliştirmeye ve test etmeye adanmış pilot projeler.

Mesleki eğitim veya el sanatları kapsamındaki birçok meslekte, bir meslekte devlet yeterliliği veya mesleki yeterlilik alabilirsiniz. Çıraklık yoluyla uzmanlık kazanmış bir yetişkin, belirli koşulları yerine getirmek kaydıyla bölge sınav kurulunun yapacağı sınava veya Ticaret Odaları sınavının düzenlediği kalfalık sınavına girebilir.

Polonyalı yasa koyucu, örgün eğitim sistemindeki öğrenme çıktılarının doğrulanmasında, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 11 Ocak 2012 tarihli Yönetmeliği ile getirilen dış sınavlarla ilk, orta, ortaöğretim ve temel mesleki eğitimde eğitim alma fırsatı yaratmıştır. Okul dışı kişiler aynı zamanda bu mesleği oluşturan bireysel niteliklerini de doğrulayabilirler. 11 Temmuz tarihli Yükseköğretim Kanunu ve diğer kanunlarda bu yıl yapılan değişikliklerle kabul edilen yasa, örgütlü veya örgütsüz bir ortamda elde edilen öğrenme çıktılarının çalışma dışında kurumsal olarak kabul edilmesi olanağını getirmiştir. Bu çözüm, kabul için alternatif bir yol veya eğitim programına atanan AKTS'nin bir kısmını (%50'den fazla olmamak üzere) almanın bir yolu olarak sağlanmıştır. Geçerleme sürecine katılma olasılığı adayın eğitim düzeyine (diploma) ve mesleki deneyimine bağlı olacaktır.

Diğer yeterlilikler için yeterliliği belgelendirmek isteyen kuruluşların kendi prosedürlerini geliştirmeleri veya diğer ülkelerde geliştirilen çözümleri uyarlamaları gerekir (örn. Uluslararası standartlar sınavı). Dolayısıyla, Devlet tarafından düzenlenen sertifikaları kazanma fırsatının olduğu beceriler ile bu yolun mevcut olmadığı beceriler arasındaki ayrım çizgisi çekilmiş olacaktır.

Devlet düzeyinde düzenlenmeyen projeler arasında şunları ayırt edebiliriz:

- Polonyalı kurumlar, uluslararası kurumlarla işbirliğine girerek uluslararası nitelikler vermektedir; bu, Polonya bağlamına çözümler getirmek için farklı düzeyde bir yenilik gerektirir;
- Polonya kurumları kendi çözümlerini üretir.

Bu nedenle halihazırda Devlet modelinin validasyonuna dayalı olarak geliştirilmiş ve düzenlenmiş projeler söz konusu olduğunda (örn. Yeterlilik sınavları sırasında veya zanaat odaları tarafından kullanılır; diğerlerinde), daha önce daha geniş ölçekte kullanılmamış yeni çözümler üzerinde çalışılır. Çözüm uyarlamasına bir örnek, diğer ülkelerde geliştirilen Polonya temel sınav standartlarına (örneğin, dil sınavları TELC ve TOEFL sınavları, bilgisayar ECDL ve finansal EFA) aktarmaktır. Bu gibi durumlarda, uluslararası kuruluş tarafından geliştirilen sınav standardı Polonya'da tamamen (veya küçük değişikliklerle) uygulamaya konmaktadır. Ve bu nedenle geçerlemeye ilişkin konu, prosedürler, yöntemler ve araçlar keyfi olarak sabitlenmiştir. Ancak süreç boyunca verilen bakımın kalitesi, yabancılarla işbirliği yapan Polonya kurumlarının sıklıkla akredite olmasıyla sağlanır.

En yenilikçi girişimlerde bile, dışarıdan geliştirilen ilham verici çözümlerden ve malzemelerden kaçınmanın zor olduğunun altını çizmek gerekir. Öte yandan, bazı uluslararası sertifikalar söz konusu olduğunda (örneğin mali müşavirler), gerekli bilgi kapsamının Polonya koşullarına uyarlanması gerekir - özellikle de Polonya'da yürürlükte olan yasal ve mali düzenlemelere ilişkin bilgi söz konusu olduğunda.

Polonya devleti tarafından düzenlenen öğrenme çıktılarının geçerlemesi

Yaygın ve örgün olmayan öğrenme çıktılarının doğrulanması örgün eğitimde mevcut olan mekanizmalarla bağlantılıdır. Polonya'da birkaç yıldır bu alanlarda değişiklik yapmak için yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bu sadece öğrenme sonuçlarının ve dolayısıyla yeterliliklerin doğrulanması, belgelendirilmesi ve aktarılmasına yönelik bir sistemin geliştirilmesini değil, aynı zamanda terminolojinin revizyonunu ve standardizasyonunu da içerir.

Polonya'da, resmi sistemin dışında edinilen öğrenme çıktılarının geçerlemesine ilişkin hükümet düzenlemeleri, harici sınavlar (genel ve mesleki eğitim alanında) ve Esnaf Odaları tarafından yürütülen sınav dâhil olmak üzere, Bölgesel Sınav Kurulları tarafından yürütülen sınavlarla ilgilidir. Bunun yanı sıra belirli mesleki nitelikler, inşaat ruhsatı türleri ve tıbbi uzmanlıklarla da ilgilenmektedir.

Genel eğitimde, genel eğitim alanında dış sınavlara katılarak temel eğitim düzeyi, alt orta, temel mesleki ve orta eğitim alma imkânı vardır: örn. yetişkinlere yönelik aşağıdaki okullar için genel eğitimde belirtilen zorunlu eğitim faaliyetleriyle birlikte: ilkokul, ortaokul ve lise, ayrıca temel meslek okulu genel eğitim müfredatında belirtilen koşullarla dış sınavlar. Bu sınavlara girebilmek için gerekli koşul, katıldığı sınava bağlı olarak uygun not alt düzeyini tamamlamaktır.

Kişi, mesleğinde öne çıkan niteliklerin sayısı kadar sınava girebilir. Belirli bir yeterlilik için beklenen öğrenme çıktılarının elde edilmesi, bu yeterliliği onaylayan öğrenci (öğrenci) sınavını geçtikten sonra bölge sınav komitesi tarafından verilen bir sertifika ile teyit edilir. Meslekte alınan tüm yeterlilikleri elde eden ve gerekli eğitim düzeyini elde eden öğrenciye, mesleki yeterliliği doğrulayan bir diploma verilir. Bu derece aynı zamanda mesleki beceriler edinmiş, okul formlarında eğitim almış (örn. nitelikli iş kursuna katılan) veya mesleki çalışmalar yapan kişilere de uygulanabilir. Bu kişilerin, meslekteki yeterliliğini doğrulayan bir sertifika alabilmeleri için, bölge sınav komisyonu tarafından düzenlenen okul dışı bir sınavı geçmeleri gerekmektedir.

Mesleki yeterliliği onaylayan bir diploma almak için, temel mesleki/teknik/lisede eğitim sürecinden geçtikten sonra veya Mesleki Yeterlilik kapsamında yapılan okul dışı sınavı geçtikten sonra, meslek okulunda veya orta öğretim sunan bir okulda genel eğitim için esas alınan temel müfredat kapsamında mesleğe ayrılmış herhangi bir yeterliliğin belgesini almanız ve ortaöğretim veya mesleki yeterlilik belgesi almanız gerekir.

3. 2 Kıbrıs

COVID-19 krizinin patlak vermesiyle birlikte konaklama sektörü çoğu AB ülkesinde ihtiyaç duyduğu iş gücünü bulamama sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Sonuç olarak, müşterilerden gelen artan talebe rağmen şirketlerin iş modellerini mevcut gerçekliğe uyarlamaları gerekiyor (örn. haftanın/hafta sonunun bazı günlerinde kapanmak; müşterilere öğle veya akşam yemeğinde hizmet vermeyi tercih etmek [her ikisi de değil]; otellerde tüm katların açılmaması, hatta yatırım yapıldıktan sonra bile yeni otel açılmaması gibi). Ortalama olarak, 2019 seviyelerine kıyasla şu anda AB’de sektörde işgücünün %10 ila %20’si eksik durumdadır.

HoReCa sektörü de özellikle gençler arasında nitelikli iş gücü bulmakta zorlanıyor gibi görünüyor. Sektördeki sosyal ortaklar bu durumu eğitim ve öğretimle ilgili sorunların yanı sıra bir işveren olarak sektörün çekiciliğiyle ilgili sorunlara bağlamaktadır. Uzun çalışma saatleri, mevsimlik, yarı zamanlı ve geçici işler, potansiyel çalışanların istihdam için ekonominin başka yerlerine bakmayı seçmesine yol açabilir.

Otel ve restoranlarda çalışan çoğu işçi, ‘ortaokula’ veya ‘liseye’ karşılık gelen bir eğitim seviyesine sahiptir ve bu grup, AB27’nin genel işgücünden daha büyüktür. 2022 yılında Kıbrıs’ta 7.000 doldurulmamış pozisyon vardı ve bu da sektördeki toplam iş gücünün yaklaşık %25’ini temsil ediyordu

Ancak Kıbrıs’ta işverenler, HoReCa Endüstrisi için nitelikli eleman bulmakta zorlanıyor; çünkü pek çok kişi düşük ücretler ve zorlu çalışma saatleri nedeniyle bu sektörde çalışmak istemiyor. HORECA sektöründe çalışmaya başlayan kişiler bile daha iyi ücret ve çalışma koşullarına sahip yeni bir iş bulduklarında bu sektörden çok kolay ayrılıyorlar. Ayrıca, çalışanlar çok kolay değişme eğiliminde olduğundan, işverenler çalışanların eğitimine veya becerilerinin güncellenmesine yatırım yapmak istemiyorlar.

İnsan kaynaklarının planlı ve düzenli eylemlerle geliştirilmesi, Kıbrıs pazarında verimliliğin artırılması ve rekabet gücünün artırılmasına yönelik çabaların temel taşı oluşturmaktadır.² Kıbrıs’ta Mesleki Yeterlilikler Sisteminin kurulması ve işletilmesinin bu çabada önemli rol oynaması bekleniyor ve devletin öncelikleri arasında yer alıyor. Bu önemli stratejik hedef, Kıbrıs’ın Avrupa Birliği karşısında bir taahhüdünü oluşturmaktadır ve İstihdam için Ulusal Eylem Planı, Lizbon Stratejisi Eylem Planı ve ayrıca “2007-2013 İstihdam, Beşeri Sermaye ve Sosyal Uyum” Operasyonel Programına dâhil edilmiştir.

² <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/cyprus/validation-non-formal-and-informal-learning>

Kıbrıs'ta Yaygın ve Gayri Resmi Öğrenimin Doğrulanması için önerilen Ulusal Eylem Planı, "Yaygın ve Serbest Öğrenim Geçerleme Mekanizmalarının Kurulması için Ulusal Eylem Planının Hazırlanması" projesinin ikinci aşamasının bir parçası olarak formüle edilmiştir.

Proje, "İstihdam, İnsan Kaynakları ve Sosyal Uyum" 2014-2020 Operasyonel Programının bir parçası olan "Yaygın / Serbest Öğrenim Geçerleme Mekanizmalarının Oluşturulması ve Pilot Uygulama" başlıklı daha büyük bir projenin parçasıdır.

Önerilen Ulusal Eylem Planı, stratejik hedefleme, ilkeler, koşullar, yönetim ve Kıbrıs'ta kapsamlı bir yaygın ve serbest öğrenme geçerleme mekanizmasını işletmek için gereken her şeye ilişkin unsurları içermektedir.

Ulusal Eylem Planının tamamlanmasının ardından Kıbrıs'ta Gönüllülük, Gençlik ve Yetişkin Eğitimi alanlarında yaygın ve yaygın öğrenme geçerleme mekanizmasının pilot uygulamasına yönelik bir Eylem Planı geliştirilecektir. Pilot uygulama 31/12/2023 tarihinde tamamlanacak ve bu tarihte eş finansmanlı "Yaygın / Serbest Öğrenim Geçerleme Mekanizmalarının Kurulması ve Pilot Uygulama" projesi tamamlanacak.

Ulusal yeterlilikler çerçevesi

Bakanlar Kurulu, 9/07/2008 tarih ve 67.445 sayılı Kararı ile Kıbrıs için Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ) geliştirme misyonuyla bir Ulusal Komite atanmasına ilişkin öneriyi onayladı.

Ulusal yeterlilikler çerçevesi (UYÇ), yaygın öğrenme de dâhil olmak üzere eğitim ve öğretimin tüm alt sistemlerinden gelen tüm düzey ve yeterlilik türlerini içerir.

Kıbrıs UYÇ henüz faaliyette değil. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı bünyesinde hizmet içi daire başkanlığı olarak kurulacak ve kademeli olarak uygulamaya konulacaktır. UYÇ'nin işleyişine ilişkin yeni mevzuatın gerekli olduğu düşünülüyor.

UYÇ'nin temel amacı, yeterlilikleri önceden tanımlanmış öğrenme çıktıları seviyelerine göre sınıflandırmaktır. UYÇ'nin yeterliliklerin tanınmasını ve onaylanmasını desteklemesi, ilerlemeyi ve hareketliliği sağlaması, [örn. örgün eğitim dışında edinilen öğrenme çıktılarının belgelendirilmesi yoluyla] yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmesi, yeterliliklerin şeffaflığını, kalitesini ve uygunluğunu geliştirmesi ve işgücü piyasasıyla bağlantı güçlendirmesi beklenmektedir. Önemli bir politika hedefi de ortaöğretim, ortaöğretim sonrası ve yükseköğretim düzeylerinde mesleki eğitim ve öğretimin (VET) güçlendirilmesidir.

Mesleki Yeterlilik Standartlarının (MYS) MYS Sistemi Kapsamında Geliştirilmesi

Kıbrıs İnsan Kaynaklarını Geliştirme Otoritesi (HRDA), halka açık bir istişare süreci yoluyla ve organize organlar tarafından yapılan tavsiyeleri dikkate alarak, 2014-20 Programı bağlamında geliştirilecek önerilen yeni Yeterlilik Standartlarının (YS'ler) gösterge niteliğinde bir listesini hazırladı.

Yeterlilik Standartları (YS) aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- Mesleki Yeterlilik modellerinin 8 seviyesi vardır
- Yeterliliklerin resmi bir devlet organı tarafından belgelendirilmesi, herhangi bir mesleki kurs çalışması için önemli bir varlıktır.

İnsan Kaynaklarını Geliştirme Kurumu, kişinin belirli bir mesleki alandaki yeteneğinin gerçek çalışma koşullarında incelendiği ve belgelendirildiği Yeterlilikler Sistemini kurmuş ve işletmektedir.

Listede çeşitli sektörlerdeki çalışma alanlarından oluşan toplam 152 YS yer alıyor. Görevler, Kıbrıs ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (KYÇ / AYÇ) Tanımlayıcı Göstergeleri tarafından tanımlanan belirli bilgi, beceri ve yeterlilik seviyelerine yönelik öğrenme çıktıları şeklinde formüle edilmiştir. HRDA şu anda Turizm Endüstrisi veya Mesleki Eğitim de dâhil olmak üzere profesyonelleri belgelendirmektedir.

HoReCa sektöründe adayların önceki öğrenmelerinin değerlendirme sonuçlarının doğrulanması ve mesleki yeterliliklerinin belgelendirilmesi, işsiz ve aktif olmayan kişilerin iş bulmasına, çalışan kişilerin ise kendilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Ayrıca çalışanlarının mesleki niteliklerinin belgelendirilmesini teşvik eden şirketler, insan kaynaklarının geliştirilmesini sağlamakta ve dolayısıyla verimliliklerini ve rekabet güçlerini artırmaktadır. Değerlendirme ve belgelendirme sürecinde katılımcılara herhangi bir mali yük getirilmemektedir.

3.3 Türkiye

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu ulusal bir çerçevedir. İlk, orta ve yüksek öğrenimden elde edilen yeterliliklerin yanı sıra diğer öğrenme çıktılarını da kapsar.

TYÇ, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olarak tasarlanmış bir ulusal yeterlilikler çerçevesini ifade eder ve ilk, orta ve yüksek öğrenim veya diğer öğrenme ortamları dâhil olmak üzere mesleki, genel ve akademik programlar aracılığıyla elde edilen tüm yeterlilikleri temsil eder.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar hakkında Yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu gibi kamu kurumları, sendikalar ve işveren sendikaları, mesleki ve sivil toplum kuruluşları, kuruluşlar, ulusal ve uluslararası uzmanlar ve akademisyenler de dâhil olmak üzere çeşitli paydaşların işbirliğiyle geliştirilmiştir. 19 Kasım 2015 tarih ve 2015/8213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine İlişkin Tebliğ ve yönetmelik uyarınca hazırlanan ek 02/01/2016 tarih ve 29581 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

TYÇ, farklı eğitim seviyelerindeki mesleki, genel ve akademik programlar da dâhil olmak üzere çeşitli eğitim ve öğrenme ortamlarında kazanılan yeterlilikleri kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

TYÇ'nin kurulması ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu hale getirilmesi, Türk eğitim sistemi ve Avrupa bölgesi genelinde yeterliliklerin karşılaştırılabilirliğini ve şeffaflığını artırmaya yönelik önemli bir adımdır. Bu çerçeve, niteliklerin daha iyi tanınmasına olanak tanır, hareketliliği teşvik eder ve beceri ve bilgilerin sınırlar arasında aktarılabilirliğini kolaylaştırır.

Ulusal meslek standardı (UMS), bir mesleğin başarıyla icra edilebilmesi için Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından kabul edilen gerekli bilgi, beceri, davranış ve görgü kurallarını gösteren asgari normdur.

Türkiye'de bu 26 sektör arasında tanımlanmış 857 ulusal meslek standardı bulunmaktadır. HoReCa sektörü kapsamında 33 meslek tanımlanmıştır. HoReCa sektöründe meslek standartlarının belirlenmesi amacıyla Mesleki Yeterlilik Kurumu (Mesleki Yeterlilik Kurumu), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Akdeniz Turistik Otelciler Birliği (AKTOB) ve Girişimci ve Yatırımcılar Derneği (TUROB) işbirliği yaptı. HoReCa sektöründeki meslekler temizlik, yiyecek-içecek servisi, ön büro, aşçılık ve turist rehberliği ile ilgilidir. Türkiye'de HoReCa sektöründe meslek standartlarını geliştiren kuruluşlar şunlardır: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turistik Otelciler, İşletmeciler ve Yatırımcılar Birliği (TUROB), Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB), Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK), Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB), Alanya Ticaret ve Sanayi Odası (ALTSO), Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası ve TAB Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi. Türkiye'de de 512 adet tanımlanmış ulusal yeterlilik bulunmaktadır ve bunların 24'ü HoReCa sektörü altında tanımlanmıştır. Yeterlilikler açısından öğrenme çıktıları ve geçerleme kriterleri kritik bileşenler olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'de yaygın ve örgün olmayan öğrenmenin (VNFIL) onaylanması çoğunlukla mesleki yeterliliklere yol açan öğrenme çıktıları için geçerlidir. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) bu konuda oldukça işlevsel bir rol oynamaktadır. Türkiye'deki geçerleme sistemi, 2012 Tavsiyesinde tanımlanan VNFIL modelinden sapan bazı benzersiz özelliklere sahiptir.

Önceki öğrenmenin tanınması (ÖÖT), örgün, yaygın ve/veya ücretsiz öğrenme bağlamında elde edilen öğrenme başarıları üzerinde anlaşmaya varılan bir standarda göre tanınma sürecidir. Okulların yanı sıra iş ve günlük yaşamda örgün eğitim dışında edinilen bilgi ve beceriler de bu öğrenme kazanımları arasında yer alabilir.

Böylece HoReCa sektöründe nitelikler her zamankinden daha önemli hâle gelmektedir. Sektör günümüzde giderek daha çeşitli yetkinlik ve niteliklere ihtiyaç duymaktadır. Yeterlilikler, işverenlere nitelikli personel sağlar ve çalışanların uygun pozisyonlarda istihdam edilmesini sağlar. Geliştirilen yeterlilikler, yaygın eğitim ve örgün olmayan öğrenme kapsamında öğrenme çıktıları elde eden kişiler için geçiş ve belgelendirme prosedürünün yürütülmesini mümkün kılacaktır.

Yeterlilikler açısından öğrenme çıktıları ve geçiş kriterleri kritik bileşenler olarak kabul edilmektedir.

Test, değerlendirme ve belgelendirme ³

Meslek standartlarına (Seviye 2, Seviye 3 ve Seviye 4) dayalı ulusal yeterliliklere göre belgelendirme için yapılacak değerlendirme, gerekli koşulları sağlayan ölçme ve değerlendirme merkezlerinde yazılı ve/veya sözlü olarak hem teorik hem de uygulamalı olarak yapılmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme yöntemi ile uygulama esasları bu meslek standardına uygun olarak geliştirilecek ulusal yeterliliklerde ayrıntılı olarak belirtilir. Ölçme, değerlendirme ve belgelendirmeye ilişkin işlemler Mesleki Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği çerçevesinde yürütülür.

Bunlara ilişkin faaliyetler MYK tarafından yetkilendirilen belgelendirme kuruluşları tarafından yürütülür. Bu kurumların öncelikle ilgili yeterlilikleri TS EN ISO/IEC 17024 Standardı gerekliliklerine uygun olarak kurulmuş bir sistem içerisinde sunabilmeleri için akredite olma şartını yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu akreditasyon, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) veya Avrupa Akreditasyon İşbirliği kapsamında çok taraflı tanınma anlaşmasını imzalayan akreditasyon kuruluşları tarafından verilmektedir.

Akreditasyon şartını sağlayan kuruluşlar yetkilendirme için MYK'ya başvurabilirler. MYK, kurumun yönetim sistemi ile değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerine ilişkin politika ve prosedürleri inceler, denetler ve değerlendirir. Uygun görülen kurumlar, UY'lere dayalı olarak değerlendirme ve belgelendirme yapmaya yetkili kılınır ve Yetkili Belgelendirme Kuruluşları (YBK'ler) olarak adlandırılır. YBK'ler eğitim verme yetkisine sahip değil, yalnızca ölçme ve değerlendirme yapma yetkisine sahiptir. Türkiye'de eğitim verme yetkisi MEB'in iznine tabidir. YBK'ler, eğitim durumu veya iş deneyimi ne olursa olsun bireylere, herhangi bir şekilde kazandıkları öğrenme çıktılarının tanınmasını sağlar.

Mayıs 2019 itibarıyla 229 UY'de değerlendirme ve belgelendirme faaliyetleri yürütmektedirler.

YBK'ler değerlendirme süreçlerini UY'lerde tanımlanan gereklilikler ışığında geliştirir. MYK'nın belirlediği ilkelere göre tüm YBK'ler, yaptıkları tüm değerlendirmelerin anlık video kaydını almakla yükümlüdür. Kişilerin ödüllendirilmesine ilişkin kararlar "karar vericiler" tarafından alınmakta olup, adayların değerlendirilmesi gerekli asgari yeterliliğe sahip değerlendiriciler tarafından yapılmaktadır. Karar vericiler, adayların sunduğu kanıtları ve değerlendiricilerin değerlendirme sonuçlarını değerlendirerek ödüllendirmeye ilişkin karar alırlar. Başka bir deyişle karar vericiler, değerlendiriciler tarafından yürütülen değerlendirme faaliyetlerini doğrulamaktadır.

Başvuruda bulunan, katılan veya sertifika alan kişiler, YBK'lerin aldığı kararlara itiraz edebilir. Ayrıca, bir kişi veya kuruluş bir YBK'ye veya bir YBK'nin faaliyetlerine karşı şikayette bulunabilir. Bu nedenle, YBK'lerin itiraz ve şikayetlerin kabulü, değerlendirilmesi ve sonuçlandırılmasına yönelik prosedürlere sahip olması gerekmektedir.

3 <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/turkey/validation-non-formal-and-informal-learning>

YBK'lerin başarılı olan adayların ödüllendirilmesine ilişkin kararlarını takiben MYK, MYK Mesleki Yeterlilik Belgelerini hazırlayarak başarılı adaylara verir. Mayıs 2019 itibarıyla 229 UY'de toplam 608.000 MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi verilmiştir. İşverenler, eğitim sağlayıcılar veya başkaları, kişilerin iddia ettikleri niteliklere gerçekten sahip olup olmadıklarını MYK web portalı aracılığıyla kontrol edebilirler.

3.4 İspanya⁴

İş deneyimi ve yaygın ve serbest eğitim yoluyla edinilen mesleki yeterliliklerin değerlendirilmesi ve akreditasyonu, yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmenin ve bireylerin beceri ve uzmanlıklarının tanınmasının önemli bir yönüdür. Bu süreç, geleneksel eğitim yollarıyla elde edilip edilmediğine bakılmaksızın, bireylerin zaman içinde edindikleri becerilerin resmi olarak tanınmasına yardımcı olur.

İspanya'da bu sistem, ülkenin eğitim ve öğretim sistemlerini yaşam boyu öğrenme, istihdam edilebilirlik ve becerilerin tanınması ilkeleriyle uyumlu hale getirerek iyileştirmeye yönelik daha geniş çabanın bir parçasıdır. İspanya, bireylerin becerilerinin değerlendirilmesine ve akredite edilmesine izin vererek kariyer gelişimi, istihdam edilebilirlik ve kişisel gelişim için daha fazla fırsat sağlamayı amaçlamaktadır. İşte bu süreçle ilgili bazı önemli noktalar:

- **Hedef Kitle:** Sistem, iş deneyimi olan ancak resmi mesleki akreditasyona, sertifikalara veya niteliklere sahip olmayan kişileri hedef almaktadır. Bu, iş başında eğitim, kendi kendine öğrenme veya diğer resmi olmayan yollarla beceri kazanmış kişileri içerebilir.
- **Mesleki Yeterliliklerin Geçerlemesi:** Süreç, bireyin iş deneyimi ve resmi olmayan öğrenme yoluyla edindiği becerilerin, bilgilerin ve yeterliliklerin değerlendirilmesini içerir. Bu geçiş, öğrenmenin örgün eğitimin ötesinde çeşitli bağlamlarda da gerçekleşebileceğini kabul eder.
- **Yaygın Öğrenme:** Sistem, iş deneyiminin yanı sıra, çalıştaylardan, seminerlerden, çevrimiçi kurslardan ve geleneksel derecelerle sonuçlanamayan diğer organize faaliyetlerden öğrenmeyi içeren yaygın eğitim yoluyla edinilen yeterlilikleri de kabul etmektedir.
- **Akreditasyon:** Başarılı adaylar sahip oldukları yeterlilikler için resmi akreditasyon alırlar. Bu, becerilerinin onaylandığı ve işverenler ve diğer paydaşlar tarafından daha tanınabilir hale getirilen bir sertifika veya yeterlilik şeklinde olabilir.
- **Yaşam Boyu Öğrenme:** Yaşam boyu öğrenme bu yaklaşımda temel bir kavramdır. Öğrenmenin yaşam boyunca gerçekleştiğini ve çeşitli deneyimlerden kazanılan becerilerin bireyin genel yeterliliğine katkıda bulunduğunu kabul eder.
- **Kariyer Gelişimi:** Mesleki yeterliliklerin akreditasyonu, gelişmiş kariyer fırsatlarına, iş hareketliliğine ve bir sektörde daha üst düzey roller üstlenme becerisine yol açabilir.
- **Becerilerin Tanınması:** Bu süreç, kaynağı ne olursa olsun değerli becerilerin tanınmasını sağlayarak, yaygın, serbest ve resmi öğrenme arasındaki boşluğu doldurmaya yardımcı olur.
- **Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ):** İspanya da dâhil olmak üzere pek çok ülke, yeterliliklerin anlaşılması ve tanınması için yapılandırılmış bir yol sağlayan, beceri ve yeterliliklerin karşılaştırılmasını kolaylaştıran Ulusal Yeterlilikler Çerçeveleri oluşturmuştur.

4 <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/spain/validation-non-formal-and-informal-learning>

Genel olarak sistem, çeşitli öğrenme deneyimlerini tanıma ve değer verme, kapsayıcılığı teşvik etme ve sürekli mesleki gelişimi destekleme ilkeleriyle uyumludur. Bireylere becerilerinin resmi olarak tanınmasını sağlar, hem kişisel gelişime hem de vasıflı bir işgücünün genel gelişimine katkıda bulunur.

Yeni çağa uyum sağlamak amacıyla hem eğitim teklifinde hem de işgücü piyasasında farklı reformlar yapılmıştır. Ancak teknolojik yeniliklerin ve artan rekabet gücünün dayattığı sürekli güncelleme gereklilikleri, niteliklerin yenilenmesini ve pazara daha uygun eğitim eylemlerinin teşvik edilmesini gerektirmektedir.

Bu şekilde, Nitelikler ve Mesleki Eğitime ilişkin 19 Haziran 2002 tarih ve 5/2002 sayılı Organik Kanun, Avrupa Birliği tarafından belirlenen hedeflere ulaşmak için gerekli araçları sağlayarak Ulusal Yeterlilikler ve Mesleki Eğitim Sistemini kurar. Yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eder ve hem eğitim süreçleri hem de iş deneyimi yoluyla edinilen mesleki yeterliliklerin tanınmasını ve akreditasyonunu kolaylaştırır.

Dolayısıyla İspanyol yönetimi, Ulusal Yeterlilikler ve Mesleki Eğitim Sistemini "Ulusal Mesleki Yeterlilikler Kataloğu" yoluyla mesleki eğitim tekliflerinin entegrasyonunu teşvik etmek ve geliştirmek için gerekli araç ve eylemler dizisi ve ayrıca bunlara karşılık gelen mesleki yeterlilikler değerlendirme ve akreditasyon" olarak tanımladı.

Bu nedenle Ulusal Yeterlilikler ve Mesleki Eğitim Sistemi, mesleki yeterliliklerin tanımlanmasına, edinilmesine, tanınmasına ve değerlendirilmesine olanak tanıyan araçlar dizisidir.

Mesleki Eğitimin organizasyonu ve entegrasyonuna ilişkin 3/2022 sayılı Organik Kanun (LOOIFP), Başlık VI'da, iş deneyimi veya diğer yaygın veya serbest öğrenme kanalları yoluyla edinilen mesleki yeterliliklerin akreditasyonuna ilişkin hükümleri içerir ve günceller. Ancak bu akreditasyon prosedürü henüz geliştirilmemiştir ve onu geliştiren Mesleki Eğitim Sistemi Organizasyonunu kuran Kraliyet Kararnamesi taslağı şu anda işlenmektedir.

İşlemleri tamamlanana, Resmi Devlet Gazetesi'nde (BOE) yayınlanıp yürürlüğe girene kadar, 2009 yılında geliştirilen (değerlendirmenin güvenilirliğini, objektifliğini ve teknik titizliğini garanti eden kriterleri takip eden) değerlendirme ve akreditasyon süreci, yürürlükte kalacak.

Ulusal Mesleki Yeterlilikler Kataloğu, mesleği uygulamak için gereken beceriler temelinde üretim sisteminde tanımlanan, tanınması ve akredite edilmesi gereken mesleki nitelikleri listelediğinden bu prosedür için nesnel bir referans görevi görür. Üretim sistemiyle ilgili en ilgili mesleki yeterlilikleri içerir. Bu tür yeterlilikler meslek aileleri ve seviyeleri içinde düzenlenir ve farklı mesleki eğitim unvanlarının ve sertifikaların veya mesleki deneyimin eğitim teklifini detaylandırmak için temel ve referans görevi üstlenir.

Bu prosedür ve gerekliliklerine ilişkin bilgiyi kolaylaştırmak amacıyla, Eğitim ve Mesleki Eğitim Bakanlığı (MEFP) tüm paydaşlara aşağıdaki iki aracı sağlamaktadır:

TodoFP web portalı üzerinden ACREDITA aracı;

- İş dünyası ile eğitim sektörünü birbirine bağlayan ve Ulusal Kataloğun güncellenmesinden sorumlu olan Genel Mesleki Eğitim Konseyi'nin (CGFP) teknik aracı olan Ulusal Yeterlilikler Enstitüsü (INCUAL) web sitesi.

Tüm eğitim otoriteleri belirli yeterliliklerin tanınması için farklı çağrılar yayınlamaktadır. Prosedür aşağıdaki aşamalardan oluşur:

- Ön kayıt bilgileri veya rehberlik.
- Kaydın kendisi.
- Rehberlik, sağlanan belgelere dayanarak: bir danışman bağlayıcı olmayan bir rapor hazırlar. Olumlu olması durumunda aday değerlendirme aşamasına geçebilir. Olumsuz ise raporda adayın alacağı ek eğitim ve bu eğitimi alabileceği kurumlar belirtilir.

- Mesleki yeterliliğin değerlendirilmesi: Adayın gerekli mesleki yeterliliğe sahip olup olmadığı kontrol edilir.
- Mesleki yeterliliğin akreditasyonu ve kaydı: Akreditasyon, mesleki yeterliliğin kanıtlandığı her bir yeterlilik birimi için değerlendirme aşamasını tamamlayan adaylara verilir.

Değerlendirme ve akreditasyon sürecinin tamamlanmasının ardından ilgili makamlar, tüm katılımcılara mesleki eğitim yeterlilik veya mesleki deneyim sertifikası verilmesini sağlayacak eğitimi tamamlamaları için gerekli yönergeleri sağlar.

Değerlendirilen çalışanların mesleki yeterlilikleri, mesleki eğitim belgesi veya mesleki deneyim belgesinin gerektirdiği yeterlilik düzeyini elde etmeye yetmiyorsa, kısmen akredite edilirler. Böylece ilgili yeterliliği veya sertifikayı almak için eğitimlerini tamamlayabilirler.

Yeterliliklerin tanınması prosedürüne katılabilmek için ülke genelinde geçerli olan bazı genel gerekliliklerin karşılanması gerekmektedir. Özerk Topluluklar ayrıca ek gereksinimler de belirleyebilir.

Turizm sektörü, ulusal ölçekte en büyük ekonomik-üretken faaliyet hacmini oluşturmakta olup, istihdam üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir ve eğer diğer turistik destinasyonların diğer yeni güçlerin arkasında yer aldığı bir pazarda rekabetçi olmaya devam etmek istiyorsak, turizm sektörü, yalnızca tekliflerimizi veya olanaklarımızı değil, her şeyden önce insan kaynaklarımızı da uyarlayarak, sürekli artan kalite taleplerine yanıt vermeliyiz.

3.5 Kuzey Makedonya Cumhuriyeti

Geçerlemeye ilişkin 2012 Konsey Tavsiyesi, Üye Devletlerden en geç 2018 yılına kadar bireylerin beceri ve yeterliliklerini geçermelerine veya bir (bölüm) yaygın ve serbest öğrenmenin geçerlenmesi yoluyla yeterlilik elde etmelerine olanak tanıyan geçerleme düzenlemelerini (yasal çerçeve, strateji ve/veya politika gibi) hayata geçirmelerini ister. Kuzey Makedonya Üye Devlet olmamasına ve dolayısıyla Tavsiye Kararını doğrudan uygulamamasına rağmen, geçerleme sistemleri, daha geniş eğitim ve öğretim reformlarında olduğu gibi, Avrupa araçlarına ve örneklerine bakmaktadır. Bu bölüm, gelişmekte olan VNFIL sistemlerinin Konsey Tavsiyesi ile ne ölçüde uyumlu olduğunu ele almaktadır.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, tamamen tasarlanmış ve oluşturulmuş olmasına rağmen, yaygın ve serbest öğrenmenin (VNIL) geçerlenmesi ve belgelendirilmesi sürecinin uygulanmasına henüz resmi olarak başlamamıştır.

Kuzey Makedonya, Genel ve Yetişkin eğitimi ile Mesleki Eğitim ve Öğretim alanındaki eğitim ve öğretim alanının en azından bazı kısımlarında (veya alt sektörlerinde) geçerleme düzenlemelerini başlattığını ve ayrıca işgücü piyasasına ilişkin bazı düzenlemelerin mevcut olduğunu bildirdi.

Ancak hâlâ yaygın ve serbest öğrenme yoluyla edinilen önceki öğrenmeyi tanımlama ve geçerleme konusunda uzmanlaşmış resmi bir kurum bulunmamaktadır. Bu tür öğrenmenin ülkede uygulanmasına ilişkin süreci ve diğer tüm detayları düzenleyecek Mevzuatın bu yıl içinde onaylanması beklenmektedir.

Kuzey Makedonya, yaygın ve serbest öğrenmenin (VNFIL) onaylanmasına ilişkin 2012 Konsey Tavsiye Kararı uyarınca VNFIL mevzuatını kabul ettiğini bildirdi, ancak eğitim ve öğretim alanındaki düzenlemeler halen geliştirilme aşamasındadır ve henüz tam olarak işlevsel değildir. Onaylama sonucunda sertifikaların verilmesine izin vermek için ek mevzuatın kabul edilmesi ve araç ve sistemlerin (örneğin kalite güvencesinde) hâlâ uygulanması gerekmektedir. VNFIL, eğitim ve yeterlilik sistemi reformuna yönelik daha geniş ulusal stratejilere entegre edilmiştir. Kuzey Makedonya'nın temel eğitimde geçermeye öncelik verdiği bildirilmektedir (üç ülke arasında hem genel eğitimde hem de mesleki eğitimde düzenlemeleri olan tek ülkedir).

Kasım 2012'de, Eğitim ve Bilim Bakanı, Eğitim ve Bilim Bakanlığı (MES) tarafından koordine edilen Hayat Boyu Öğrenme için Ulusal Yeterlilikler Çerçevesini geliştirmek üzere bir çalışma grubu kurdu. Bu gelişme, Temmuz

2013'te Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti tarafından kabul edilen "Makedonya Yeterlilikler Çerçevesi (MYÇ)-Temel" belgesinin oluşturulmasıyla sonuçlandı.

MYÇ'nin temel hedefleri, eğitim alt sistemlerini entegre etmek ve koordine etmek ve işgücü piyasası ve sivil toplumla uyumlu olarak yeterliliklerin şeffaflığını, erişimini, ilerlemesini ve kalitesini arttırmaktır. Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından oluşturulan bir çalışma grubu tarafından, Kopenhag Bildirgesi, Bologna Bildirgesi ve Makedonya Cumhuriyeti Yüksek Öğrenim Yeterliliklerinin Ulusal Çerçevesi Hakkında Kararname gibi Avrupa belgelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

"Makedonya Yeterlilikler Çerçevesi - Temel" belgesinde, ulusal çerçevenin kavramı, yapısı ve Makedonya Yeterlilikler Çerçevesinin (MYÇ) yönetim ve uygulama yapısı verilmektedir. Bu belgede MYÇ, öğrenme çıktıları yoluyla edinilen niteliklerin geliştirilmesi, sınıflandırılması, tanınması ve tanınmasına yönelik bir araç olarak tanımlanmakta ve yaşam boyu öğrenme bağlamında eğitim ve öğretim sistemi reformları için bir referans noktası oluşturmaktadır.

Bu bağlamda Makedonya Cumhuriyeti'nde geçeleme, aşağıdakileri gerçekleştirmek üzere "bireyin ilgili standartla ilişkili olarak ölçülen öğrenme çıktılarını elde ettiğinin yetkili bir organ tarafından onaylanması süreci" olarak tanımlanmaktadır (AB Konseyi, 2012, s. 5):

- a) Bireyin örgün eğitim ve öğretim dışında edindiği bilgilerin vurgulanması ve
- b) Bilginin gerçekleştiği ortamdan bağımsız olarak bireyin öğrendiklerine değer atfedilmesi, böylece bireyin bu bilginin sonuçlarını gelecekteki öğrenme ve istihdam fırsatlarına "dönüştürebilmesi" (CEDEFOP, 2015).

Geçerleme sisteminin geliştirilmesinde bir sonraki adım olarak Yetişkin Eğitimi Merkezi (CAE), yaygın yetişkin eğitimi ve serbest öğrenimin onaylanması çalışma grubuyla birlikte Makedonya'daki geçerleme sürecinin ayrıntılarını belirler. Aynı zamanda çeşitli kurumların görev ve sorumluluklarını, kalite güvence prosedürlerini ve ilgili diğer prosedür ve düzenlemeleri de belirler.

Kuzey Makedonya'da, geçerleme girişimlerini daha büyük ölçüde kullandığı bildirilen grupların (genel eğitim, mesleki eğitim ve yetişkin eğitiminde) düşük vasıflı bireyleri, düşük nitelikli, yetişkin öğrencileri, iş arayanları / işsizleri veya işsizlik riskiyle karşı karşıya bulunan bireyleri içerdiği bildirilmektedir.

Yaşlı çalışanlar aynı zamanda yetişkin eğitiminde de hedeftir ve okuldan erken ayrılanlar genel eğitim ve mesleki eğitimde de hedeftir. Kuzey Makedonya'da genel nüfusun önemli bir kısmı, uzun süredir işsiz olanlar ve işsizlik riski altında olanlar da dâhil olmak üzere çeşitli dezavantajlı gruplara mensuptur. Hayat boyu öğrenmeye katılımlarını ve işgücü piyasasına erişimlerini geliştirmek için daha fazla çabaya ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, Beceri Geliştirme Yolları Tavsiye Kararı ile bağlantılı önlemlere ve buna uygun olarak beceri denetimlerinin oluşturulmasına da ihtiyaç vardır.

Geçerleme için hedef grupların önceliklendirilmesi iki faktöre bağlıdır:

- İşgücü piyasasının belirli sektörlerdeki nitelikli işçilere yönelik ihtiyaçları,
- ve yetkililerin işsizlerin (özellikle daha düşük niteliklere ve becerilere sahip olanların) işgücü piyasasına erişimlerini desteklemeye yönelik genel çabaları.

Ne yazık ki HoReCa sektörüyle ilgili standartlaştırılmış geçerleme ve belgelendirme yeterlilik sistemi eksikliği de mevcuttur.

Geçerlemenin dört aşaması (tanımlama, belgeleme, değerlendirme, belgelendirme), Kuzey Makedonya'daki genel eğitim durumu hariç, geçerleme düzenlemelerinin mevcut olduğu eğitim alt sektörlerinde kapsamaktadır. Kuzey Makedonya'da taslak mevzuat, geçerleme sağlayıcılarının VNFIL'in dört aşamasını da sunması gerektiğini ve dolayısıyla akredite olabilmeleri için tüm aşamaların uygulanmasına ilişkin kriterleri karşılama gerektiğini öngörmektedir. Kuzey Makedonya'da işgücü piyasasında dört aşamanın tamamı kapsamaktadır.

Eğitim ve ğretim alanında, kamu kuruluşlarının (sektörler içinde ve sektörler arasında) koordinasyonda ve kalite güvence mekanizmalarının tasarlanmasında rolü vardır. Ayrıca geçerleme için ulusal stratejiler tasarlarlar ve standartlar oluştururlar. Bakanlık, VNFIL için genel politika sorumluluğuna ve bunun uygulanmasının genel yönetimine sahip olacaktır.

Geçerleme için ulusal stratejilerin tasarımı, standartların oluşturulması gibi eğitim ve öğretim sağlayıcıları tarafından da yürütölür. Kuzey Makedonya'da eğitim ve öğretim sağlayıcıları özellikle önemlidir çünkü kimlik belirleme, belgeleme, değerlendirme ve belgelendirme sorumluluklarına da sahiptirler.

Lisanslı eğitim sağlayıcıları da sertifika verir. PES'in Kuzey Makedonya'da geçerlemeyle ilgili tüm işlevleri kapsayan kilit bir role sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Kuzey Makedonya'daki Yetişkin Eğitimi Merkezi'nin, VNFIL sisteminin geliştirilmesi ve uygulanmasına teknik ve kapasite geliştirme desteği sağlayacağı bildirilmiştir.

Kuzey Makedonya'da, eğitim ve öğretim sağlayıcılarının devlet kurumlarıyla aynı işlevleri yerine getirdiği ancak bunlara IAG'nin sağlanması, kimlik belirleme ve belgeleme, değerlendirme ve belgelendirmenin eklendiği bildirilmektedir.

İşgücü piyasasında, Kuzey Makedonya'da geçerleme girişimlerinin örgün eğitim ve öğretim alanıyla bağlantılı olmadığı raporlanmaktadır.

Kuzey Makedonya'da geçerlemeye özel ulusal/bölgesel kalite güvence çerçevelerinin (QAF'ler) bulunduğu bildirilmektedir. MEÖ'ye ilişkin yol haritası ve rehberlik notu, kalite güvencesine yönelik prosedürleri ve önlemleri öngörmektedir. MoES, CAE ve Devlet Eğitim Müfettişliği (SEI) gibi diğer kurumlarla birlikte akreditasyon ve sistemin izlenmesi ve denetlenmesi yoluyla VNFIL kalite güvencesine ilişkin genel sorumluluğa sahip olacaktır. Ek olarak, geçerleme sağlayıcılarının akreditasyonu konusunda genel sorumluluk MoES'e ait olacaktır.

Geçerleme araçları ve yöntemleri

Kuzey Makedonya'da ilk mesleki eğitim ve yetişkin eğitiminde testler ve incelemeler, gözlemler, simülasyonlar ve portfolyolar sıklıkla kullanılmaktadır. Testler ve sınavlar genel eğitimde kullanılan tek yöntemdir. Kuzey Makedonya'da, 2018 yılında Hayat Boyu Öğrenme Merkezi ve uluslararası uzmanların desteğiyle Yetişkin Eğitimi Merkezi (CAE), geçerleme süreçleri için bir metodoloji geliştirdi. Bunu, ilgili 15 paydaşa yönelik eğitim ve bir eğitim materyalleri paketinin geliştirilmesi izleyecektir. CAE aynı zamanda bir geçerleme aracı olarak portföy için rehberlik materyalleri de geliştirmektedir.

Kuzey Makedonya'da düzenlemeler halen geliştirilme aşamasındadır ve henüz tam olarak işlevsel değildir.

HoReCa4VET pazar yeterlilikleri için geçerleme ve belgelendirme modeli

1. Giriş

HoReCa4VET pazar yeterliliklerine yönelik geçerleme ve belgelendirme modeli, aşağıda belirtilen uluslararası standartlar ve belgeler esas alınarak geliştirilmiştir:

- PN-EN standardı ISO/IEC 17024:2012 Uygunluk değerlendirmesi - Kişilerin belgelendirilmesini gerçekleştiren kuruluşlar için genel gereklilikler;
- Mesleki yeterliliklerin tanınmasına ilişkin 7 Eylül 2005 tarih ve 2005/36/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (Resmi Gazete L 255, 30/09/2005 S. 0022 - 0142);
- Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin hayat boyu öğrenmeye yönelik Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin oluşturulmasına ilişkin 23 Nisan 2008 tarihli Tavsiye Kararı (Avrupa Birliği Resmi Gazetesi No. C 111/1);
- Yaygın ve serbest öğrenmenin onaylanmasına ilişkin 20 Aralık 2012 tarihli AB Konseyi Tavsiye Kararı (Brüksel, 5 Eylül 2012 COM(2012) 485 nihai 2012/C 398/01).

Geliştirilen model, HoReCa sektöründeki önemli bir ihtiyacı, özellikle de önemli iş deneyimi ve becerileri biriktirmiş ancak resmi niteliklere sahip olmayan bireyler için etkili bir şekilde ele almaktadır.

2. PN-EN ISO/IEC 17024:2012 uluslararası standardının gereklilikleri

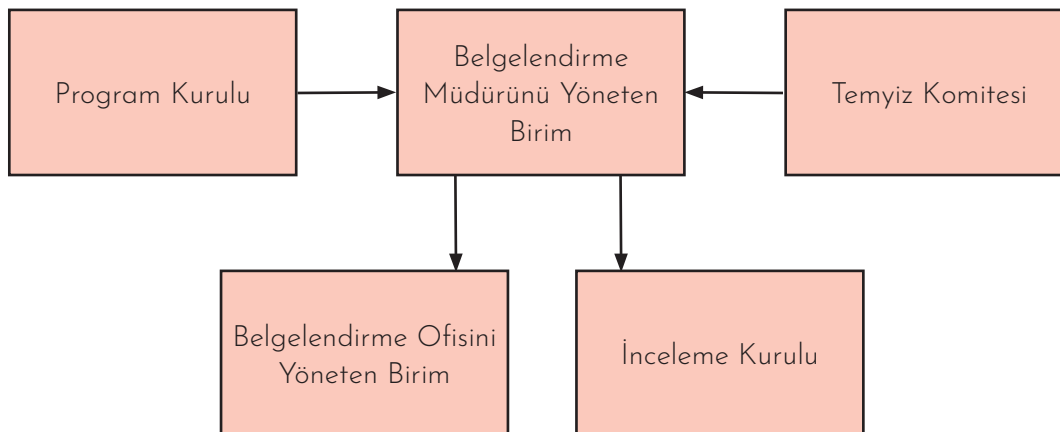
AB'de **belgelendirme faaliyeti yürüten kuruluş**larda kişilerin belgelendirilmesi, genellikle uluslararası PN-EN ISO/IEC 17024:2012 standardı "Uygunluk değerlendirmesi - Kişilerin belgelendirilmesini yürüten kuruluşlar için genel gereklilikler" gerekliliklerine göre yürütülür. Bu gerekliliklere göre, kişilerin yeterliliğini onaylayan ve niteliklerini belgelendiren bir kuruluş, geçерleme ve belgelendirme etkilerinin objektifliğini sağlayan diğer gerekliliklerin yanı sıra, sertifikaya başvuran adayın karşılayacağı kriterleri de belirlemelidir.

Belgelendirme faaliyetini yürüten bir kuruluş, belgelendirme faaliyetinin sorumluluğunu üstlenebilmesi için bir tüzel kişi veya tüzel kişiliğin tanımlanmış bir kısmı tarafından oluşturulmalıdır. Belgelendirmeyi yürüten kuruluş, sertifikaları verebilmeli, geçerliliğini koruyabilmeli ve yeniden belgelendirebilmelidir. Belgelendirme kapsamının genişletilmesine, sınırlandırılmasına, belgenin askıya alınmasına veya geri çekilmesine karar verebilir. Kişilerin belgelendirilmesini sağlayan kuruluşların karakteristik bir özelliği, mesleki yeterliliği ölçmek ve yeterlilik sertifikalarının verildiği sonuçların değerlendirilmesini sağlamak için sınavlar düzenlemesidir.

Kuruluşu işleten belgelendirme yöneticisinin görevleri, İnceleme Kurulu başkanlarının ve üyelerinin Program Kurulu başkanının başvurduğu sektör uzmanları grubundan atanması da dâhil olmak üzere tüm ekiplerin çalışmalarının koordinasyonunu içerir. Yönetici ayrıca yeterliliği geçерlemenin bir biçimini seçer ve İnceleme Kurulu veya Temyiz Komitesinin kayıtlarına dayanarak kendi değerlendirmesine dayanarak sertifika verilmesine ilişkin kararlar verir.

Belgelendirmeyi yürüten bir kuruluş, geçерleme ve belgelendirme sürecinin güvenilirliğini ve tarafsızlığını, ayrıca belgelendirme faaliyetini yürüten kuruluşun bağımsızlığını ve tarafsızlığını garanti eden belgelenmiş bir yapıya sahip olmalıdır. Bu yapı, taraflardan herhangi birinin çıkarlarının üstünlüğü olmaksızın, önemli ölçüde ilgilenen tüm tarafların, belgelendirme sisteminin kapsamı ve faaliyetine ilişkin politika ve kuralların geliştirilmesine katılmasına olanak sağlamalıdır.

PN-EN ISO/ICE 17024:2012 standardına göre, HoReCa sektöründeki mesleki eğitim ve öğretimin yeterliliğini doğrulayacak ve niteliklerini belgelendirecek kuruluşun, Şekil 1'de gösterilen organizasyon yapısına sahip olacağı varsayılmaktadır:

Şekil 1. Belgelendirme faaliyet gösteren bir kuruluşun organizasyon yapısı

Belgelendirmeyi yürüten kuruluş, her belgelendirme türü için belgelendirme programının geliştirilmesinden ve sürdürülmesinden sorumlu olacak **Program Kurulunu** oluşturmalıdır.

Belgelendirmeyi yürüten bir kuruluş, başvuru sahiplerinin, adayların, belgelendirme kapsamındaki kişilerin ve bunların işverenlerinin yanı sıra diğer taraflardan hem belgelendirme kriterleri ve süreçleri hem de belgelendirmeye tabi kişilerin iş performansına ilişkin politika ve prosedürlerle ilgili olarak gelen itiraz ve şikayetleri ele almak için politika ve prosedürleri (örneğin davranış kuralları) tanımlamalıdır. Bu politika ve prosedürler, itiraz ve şikayetlerin bağımsız ve tarafsız bir şekilde ele alınmasını sağlamalıdır.

Belgelendirmeyi yürüten bir kuruluş, sorumlu yönetimin denetimi altında gerçekleştirilen işin türüne, kapsamına ve büyüklüğüne uygun olarak, belgelendirmeyle ilgili faaliyetleri gerçekleştirmek için yeterli eğitim, öğretim, teknik bilgi ve deneyime sahip yeterli sayıda personeli kalıcı veya geçici olarak işe almalıdır.

Belgelendirme programı gereksinimleri tanımlayan temel bir belgedir. Yetkinliğin doğrulanmasının gerçekleştirilme şeklini, yeterliliğin değerlendirme kriterlerini, belgelendirme kurallarını ve bu süreçleri oluşturan prosedürleri içerir.

Bir belgelendirme programı, belgelendirmeyle ilgilenen tüm tarafların temsilcilerinden (örneğin aşağıdaki gibi) oluşan **Program Kurulu** tarafından değerlendirilecek ve onaylanacaktır:

- Belgelendirme faaliyeti yürüten kuruluş;
- Belgelendirilmiş kişiler;
- işverenler;
- eğitim birimleri;
- mesleki, sektörel çevreler ve diğer toplumsal ortaklar.

Belgelendirmeyi yürüten bir kuruluş, standart gerekliliklerine etkin uyum sağlayan **yönetim sistemini** uygulamalı ve sürdürmelidir. Bu sistem şunları içerir:

- belge ve hükümlerin denetimi;
- iç denetimler ve yönetim incelemeleri sistemi;
- çıkar çatışmalarını önleyici tedbirler de dâhil olmak üzere sistemin sürekli iyileştirilmesine, düzeltici ve önleyici tedbirlere ilişkin hükümler;
- değerlendirilen alan kapsamında konuyla ilgili uygun yeterliliğe ve bunların tarafsızlığını ve nesnellliğini sağlayan psiko-sosyal özelliklere sahip sınav görevlileri de dâhil olmak üzere, belgelendirme sürecine dâhil olan personel.

Belgelendirmeyi yürüten kuruluş, **Temyiz Kurulu** da dâhil olmak üzere, belge sahipleri için **denetim süreçlerini** oluşturmakla da yükümlü olacaktır. Denetim, belgelendirme altındaki bir kişinin yeterliliğini kabul edilebilir bir düzeyde sürdürdüğünü doğrulayan objektif değerlendirmenin sağlanmasını amaçlamaktadır. Program Kurulu denetim kurallarını kabul etmelidir.

3. Geçerleme ve belgelendirme modeli

HoReCa sektöründe mesleki eğitim ve eğitici eğitimi için yeterlilik gereksinimleri

Projeyi tamamlayan uluslararası uzmanlardan oluşan grupta tartışılan ilk konulardan biri, eğitmenin yeterlilik ve niteliklerinin uluslararası meslek/uzmanlık ve eğitim sınıflandırmalarına yerleştirilmesi konusu oldu. Proje

ortakları, HoReCa sektöründeki mesleki eğitim ve öğretimin aşağıdakilerle ilgili şu üç yeterlilik alanını birleştirdiği konusunda mutabakata vardı:

- Eğitimci olmak istediği HoReCa sektöründe diploma, sertifika ve diğer resmî belgelerle teyit edilmiş ve ayrıca uzun iş tecrübesine sahip yeterlilikler;
- Resmi sistemde tanınan uygun sertifikalarla teyit edilen, gençlere ve yetişkinlere yönelik dersler vermeye hak kazanan genel eğitim yeterlilikleri;
- Yaygın yetişkin eğitimi sisteminde işyerinde pratik faaliyetler yürütme yetkisi veren eğiticinin yeterlilikleri.

HoReCa sektöründeki önemli yeterliliklerin ve eğitmenin niteliklerinin bir araya getirilmesi, HoReCa sektöründeki mesleki eğitim ve öğretim eğitmeninin diplomasının veya sertifikasının Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin en az 5. seviyesine atanmasına olanak tanır.

Belgelendirme programı

Belgelendirmeyi yürüten bir kuruluşa başvuran bir kişinin yeterliliğinin tanınması ve onaylanması iki süreci içerir:

- geçişleme,
- belgelendirme.

Bu iki süreci açıklayan bir **belgelendirme programı** şunları içermelidir:

- geçişleme ve belgelendirme kapsamı;
- iş ve mesleki görevlerin tanımı;
- gerekli sosyal yeterlilik;
- gerekli bilgi ve beceriler;
- geçişleme ve belgelendirme sürecine kabul için önkoşullar;
- değerlendirmelerin ve kararların tarafsızlığını ve objektifliğini sağlayan davranış kuralları.

Özellikle **geçişleme süreci** şunları içermelidir:

- diplomalar, sertifikalar ve diğer belgelerle teyit edilen, belgelendirme kuruluştan onaylanan, eğitim düzeyi ve uzmanlık eğitimi kurslarının tamamlanmasına ilişkin gereklilikler;
- Adayın yeterliliğini tarafsız ve objektif bir şekilde geçişlemek için yapılacak sınava ilişkin gereklilikler;
- Bir adayın yeterlilik geçişlemesine tabi olduğu mesleki alandaki ilgili mesleki deneyimi geçişleme yöntemleri.

Belgelendirme sürecine ilişkin olarak program şunları içermelidir:

- İlk belgelendirme ve yeniden belgelendirme kriterleri;
- İlk belgelendirme ve yeniden belgelendirme için değerlendirme yöntemleri;
- Belgelendirme süreci ve sertifikalara ilişkin denetim yöntemleri ve kriterleri;
- Belgelendirmenin askıya alınması ve geri çekilmesine ilişkin kriterler;
- Belgelendirmenin kapsamını veya seviyesini değiştirme kriterleri.
- **Program Kurulu**

Program Kurulu'nun görevleri şunların onaylanmasını içerir:

- HoReCa sektöründeki yeterliliklere yönelik belgelendirme programı;
- HoReCa sektöründe yeterliliklerin geçerlemesi ve belgelendirilmesi kriterleri;
- işe alım, değerlendirme ve belgelendirme süreciyle ilgili belgeler seti;
- HoReCa sektöründe mesleki eğitim ve öğretim eğitmeni adayları için rehber;
- Geçerleme ve belgelendirme sonuçları;
- PN-EN ISO/ICE 17024: 2012 standardı "Uygunluk değerlendirme - Kişilerin belgelendirilmesini yürüten kuruluşlar için genel gereklilikler" ve HoReCa sektöründe yeterlilikler için kabul edilen belgelendirme programına göre değerlendirme ve belgelendirme sürecinin seyrinin denetimi.

Temyiz Komitesi

Temyiz Komitesinin görevleri, belgelendirme süreciyle ilgili şikayet ve iddiaların değerlendirilmesini ve verilen sertifikaların denetim sürecine katılımını, özellikle belgelendirme altındaki kişilerin etik kurallara uygunluğuna özen gösterilmesini içerecektir.

İnceleme Kurulu

Geçerleme ve belgelendirme sürecinin I. ve II. Aşamaları için ayrı ayrı iki ayrı İnceleme Kurulu atanacaktır. Yani I. Aşama İnceleme Kurulunu oluşturan kişiler II. Aşama İnceleme Kurulu üyesi olamazlar. Bunlar, Program Kurulunun talebi üzerine, belgelendirme yöneticisini çalıştıran bir kuruluş tarafından atanan bir grup sınav görevlisi arasından seçilen bir başkanı içerecektir. Her bir İnceleme Kurulu, sınav görevlileri ve Kurul işlerinin idari hizmetlerinden sorumlu bir sekreter olmak üzere en az üç kişiden oluşacaktır.

Kurulun tüm üyelerinin, değerlendirme ve belgelendirme sürecinin gerçekleştiği ülkenin ilgili yasal düzenlemelerinde tanımlanan şartlara uyması gerekmektedir.

I. Aşama İnceleme Kurulu adayın mesleki deneyimini portföyüne ve içinde toplanan kanıtlara göre değerlendirir. I. Aşama İnceleme Kurulunun olumlu kararı, adayın değerlendirme sürecinin II. aşamasını oluşturan sınava katılmasına esas teşkil eder.

II. Aşama İnceleme Kurulu adayın yeterliliğini doğrudan görüşmeye dayalı olarak değerlendirir, Aşama I'den bir değerlendirme belgesini ve üç alanda yer alan soru önerilerini elinde bulundurur: bilgi, beceriler ve sosyal yeterlilik. Ayrıca sınava giren kişi, yeterlilik değerlendirme konusunu oluşturan mesleki alana ait üç sorunun yer aldığı bir kart çeker. Haklı durumlarda Kurul, adaydan mesleki becerilerini test etmek amacıyla özel olarak hazırlanmış bir laboratuvarında pratik bir görev yapmasını isteyebilir.

Geçerlemenin birinci ve ikinci aşamalarında, sınav görevlileri adayın değerlendirme formunu kullanacak, pratik bir görev söz konusu olduğunda ise gözlem kağıdını kullanacaklardır.

HoReCa sektöründeki mesleki eğitim ve öğretim eğitmeni adaylarına yönelik Kılavuz, işe alım koşullarını, formları, kriterleri ve mesleki yeterliliğin değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi yöntemini sağlayacaktır.

Sahip olunan yeterlilikleri teyit eden bir sertifikaya aşağıdaki imzalar yerleştirilecektir:

- Belgelendirme Yöneticiliğini Gerçekleştiren Kuruluş,
- Program Kurulunun Başkanı,
- I. ve II. Aşama İnceleme Kurullarının Başkanı.

Sınav görevlileri

Belgelendirme faaliyeti yürüten kuruluş tarafından işe alınan sınav görevlilerinin şunları yapması gerekmektedir:

- Belgelendirme programından anlama;
- Sınav prosedür ve belgelerini uygulayabilme;
- Sınavın ilgili alanında yetkin olma;
- Sınavın yapılacağı dili akıcı bir şekilde konuşma ve yazma (yazılı/sözlü tercümenin sınavın geçerliliğine ve sonucuna etkisinin bulunmadığının kanıtlanması koşuluyla, tercüman/tercüman hizmetinden yararlanmak);
- Yapılan değerlendirmelerin tarafsızlığını sağlamak amacıyla bilinen tüm çakar çatışmalarını tespit etme.

Belgelendirmeyi yürüten bir kuruluş, denetçilerin çalışmalarını izlemelidir (örneğin, sınav sırasında gözlem, raporların, değerlendirme formlarının ve denetçiler tarafından geliştirilen diğer belgelerin incelenmesi, adaylardan denetçilerin çalışmaları hakkında bilgi alınması).

Geçerleme aşamaları ve programı geçme için kredi kriterleri

HoReCa sektöründeki mesleki eğitim ve eğitici eğitiminin yeterlilik geçermesinin EN ISO/ICE 17024:2012 standardının madde 9.3'te yer alan "sınav süreci"ne göre yapılacağı varsayılmaktadır. İki aşamada gerçekleşecektir:

- Aşama I: Bir aday tarafından sunulan portföye dayalı olarak sahip olunan yeterliliklerin değerlendirilmesi.
- Aşama II: Geçerleme Kapsamında Mülakat

Her iki aşamada adaylara verilen kredi miktarı 100'e ulaşır:

- Aşama I: 70 kredi,
- Aşama II: 30 kredi.

Geçerlemenin II. Aşamasına katılabilmek için adayın I. Aşamadaki değerlendirmesinin 53 krediyi, yani Aşama I'e atanan 70 kredinin %75'ini aşması gerekir. Benzer şekilde, adayın en az 23 kredi (30 kredinin %75'i) alması durumunda Aşama II geçilecektir.

Adayın, iki geçerleme aşamasında en az $(53+23)=76$ krediyi ortaklaşa alması durumunda, edinilen yetkinliğin pozitif geçerleme koşullarını karşıladığı kabul edilir.

Belgelendirme Kararı

Adayın belgelendirilmesine ilişkin karar, yalnızca belgelendirmeyi yürüten kuruluş tarafından, geçerleme süreci sırasında toplanan bilgilere dayanarak verilmelidir. Belgelendirmeye karar veren kişiler adayın sınavına veya eğitimine katılmamalıdır.

Aday Kılavuzu

Mesleki yeterliliğini geçermek ve belgelendirmek istediğini ifade eden her adayın, belgelendirme kuruluşu tarafından hazırlanan kılavuza erişimi olmalıdır.

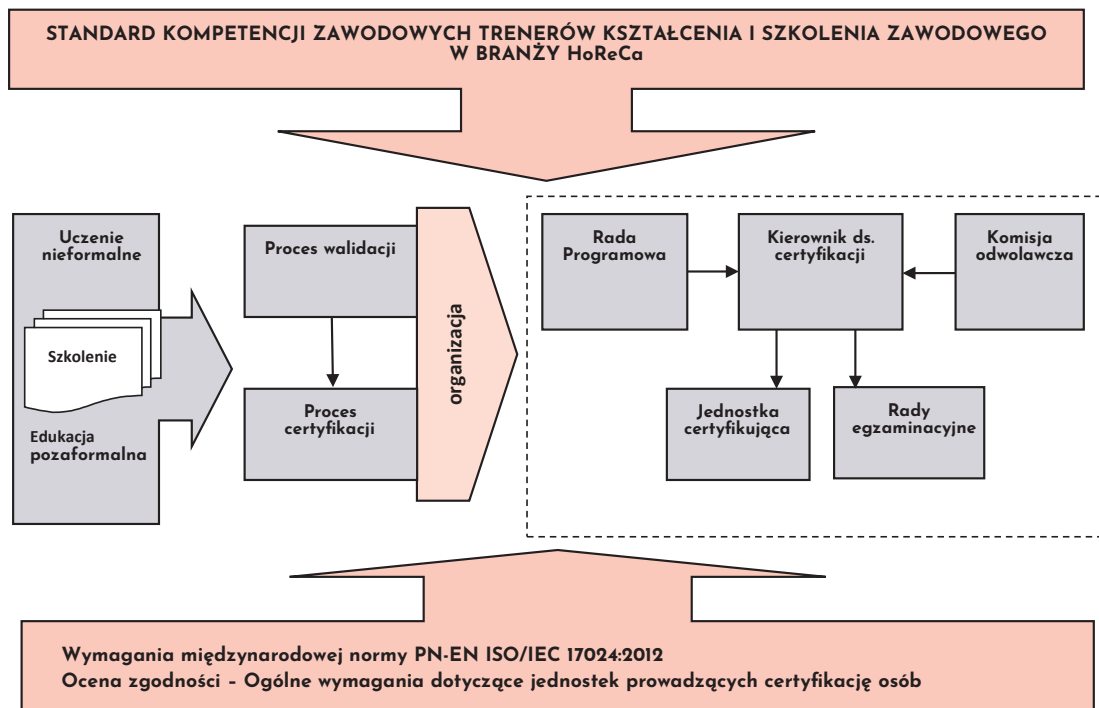
Bu kılavuzun şunları içermesi gerekmektedir:

- Mesleki yeterlilikleri için geçerleme ve belgelendirme sürecine katılım için başvuran kişiler için önkoşullar;
- Mesleki yeterliliğin geçermesi ve belgelendirilmesi kuralları hakkında bilgi;

- Soru ve cevapları içeren örnek sınav kağıtları;
- Katılım sırasında gerekli belgelerin listesi;
- Başvuru formlarının teslim tarihi ve yeri;
- Sınav tarihi ve yeri;
- Daha fazla bilgi edinmek için bir irtibat noktasının verileri;
- HoReCa sektöründeki mesleki eğitim ve eğitici eğitiminin etik kuralları;
- Geçerleme ve belgelendirme sürecine ilişkin değerlendirme anketinin örneği.

Geçerleme ve belgelendirme modeli

Aşağıdaki şekil, projenin gerçekleştirilmesi kapsamında geliştirilen HoReCa sektöründe mesleki eğitim ve öğretim için önerilen geçerleme ve belgelendirme modelini göstermektedir.

Şekil. 2. HoReCa sektöründeki mesleki eğitim ve eğitici eğitimi için PN-EN ISO/ICE 17024:2012 standardına uygun geçerleme ve belgelendirme modeli

Sonuç ve Öneriler

Ortak ülkelerde (Polonya, Kıbrıs, Türkiye, İspanya ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti) yürütülen karşılaştırmalı çalışmaların temel amacı, öğretmen için yeterlilik profilleri, mesleki görevler, bilgi tanımları, beceriler ve sosyal becerilere ilişkin mesleki standartları analiz etmektir. HoReCa endüstrisindeki eğitim ve öğretimin - Avrupa ve ulusal yeterlilikler çerçevesinin yaygınlaştırma gereksinimleriyle birlikte - ISO / IEC 17024: 2012'ye dayalı olarak

HoReCa endüstrisindeki koçluk eğitimi ve öğretiminin yeterliliklerinin model geçerlemesi ve belgelendirilmesi ile mesleki yeterlilik standartlarını geliştirmesi gerekmektedir.

Bu raporda tanımlanan araştırma problemlerine verilen yanıtları içeren analizin sonuçları şunlardır:

- Bu raporun 4. Bölümünde sunulan HoReCa endüstrisinde koçluk eğitimi ve öğretiminin model geçerlemesi ve belgelendirilmesi;
- Uluslararası bir ortaklık projesinde mutabık kalınan ve “Ulusal yeterlilik standartlarına ve Avrupa Yeterlilik Çerçevesine dayalı olarak HoReCa endüstrisinde koçluk eğitimi ve öğretiminin standart mesleki yeterliliği” isimli 3 No’lu Raporda sunulan HoReCa endüstrisindeki koçluk eğitimi ve öğretiminin mesleki yeterlilik standardının tanımı,

Bu sebeple ileriki çalışmalara şunlar önerilmektedir:

- **Pilot çalışmalarda** HoReCa endüstrisindeki Mesleki Eğitim ve Eğitici Eğitimi için geliştirilmiş bir geçeleme ve belgelendirme modelinin kullanılması, bu modelin detaylandırılmasının ardından pilotu yürütecek ortak ülke için uygun spesifikasyonlar, mevzuat ve kurumsal formlar dikkate alınması;
- **Pilot çalışmaların** sonuçları, HoReCa endüstrisindeki ISO / IEC 17024: 2012’ye dayanan VET eğitmenine yönelik **orijinal geçeleme ve belgelendirme modelini geliştirmek** için kullanılmalıdır;
- **Yeterliliklerin ve sınav görevlerinin onaylanması** için kriterlerin hazırlanmasında (Bölüm I ve II), daha sonraki çalışmalar, HoReCa endüstrisindeki Mesleki Eğitim ve Eğitici Eğitimi için mutabakata varılan mesleki yeterlilik tanımı standardında yer alan bilgi, beceri ve sosyal yeterlilik gerekliliklerini kullanmalıdır;
- Mesleki yeterliliğin onaylanması ve belgelendirilmesi sürecini destekleyen adayları hazırlamak için **modüler bir eğitim programı** geliştirmek amacıyla HoReCa sektöründeki Mesleki Eğitim ve Eğitici Eğitimi mesleki yeterlilik standardı tanımını kullanması;
- Adayların, özellikle HoReCa sektöründeki Mesleki Eğitim ve Eğitici Eğitimi için mesleki yeterlilik standardında sağlanan teorik bilgi ve mesleki becerilerle ilgili olarak “uzaktan” (**e-öğrenme**) formülündeki bir eğitimi tamamlamalarına olanak sağlamak.

Bu çalışma, HoReCa endüstrisinde Mesleki Eğitim ve Eğitici Eğitimi mesleğini sürdürmek isteyen kişilerin mesleki yeterlilik standardı ve model geçerlemesi ve belgelendirmesi şeklindeki ana entelektüel çıktılar yoluyla e-öğrenme tarafından desteklenen tutarlı bir mesleki eğitim programının geliştirilmesini sağlayacaktır.

ISO/IEC 17024:2012 gerekliliklerine uygunluk kalitesinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi kapsamında belgelendirme prosedürünün kullanılması, hedef gruba, kabul edilen Avrupa kalite standartlarına göre ve aynı zamanda Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi seviye 5 gereklilikleriyle tutarlı olarak tanınan bir sertifika sağlayacaktır.

Sunulan modelde mesleki yeterliliğin geçerlemesi ve belgelendirilmesi öğrenme sürecinden ayrıdır. Gerekli öğrenme çıktılarının, HoReCa endüstrisindeki Mesleki Eğitim ve Eğitici Eğitimi ortakları tarafından benimsenen mesleki yeterlilik standartlarına uygunluğu açısından bir geçerlemesi vardır. Yaygın ve serbest öğrenmenin doğrulanması, öğrenme kurumlarının dışında kazanılan öğrenmeyi görünür kılar. Bu, ülke genelinde kullanılmamış, görünmez bilgi ve becerilerden oluşan geniş bir kaynağı temsil eder ve bireylerin öğrenmelerinin tanınmasına ilişkin haklarına ek olarak, artan görünürlüğü bireyler, topluluklar ve ülkeler için önemli ekonomik ve sosyal faydalara yol açabilir.

Kaynakça

- Bacia E.: "Validation of learning outcomes acquired in nonformal educational system as a new challenge for policy for learning throughout life," the Institute for Educational Research, Warsaw 2014;
- Directive 2005/36 / EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005. On the recognition of professional qualifications
- European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018. Final Synthesis Report. CEDEFOP 2018
- European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update Final synthesis report for Kosovo, North Macedonia and Montenegro. CEDEFOP 2018
- Final Communication from the Commission Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. Brussels, 21.11.2001 COM(2001) 678
- How to authorize a professional course <http://www.traininguri.ro/cum-autorizez-curs/>
- <http://archeia.moec.gov.cy/mc/182/cyqf-referencing-report.pdf>
- <https://europa.eu/europass/en/validation-non-formal-and-informal-learning>
- <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/cyprus/validation-non-formal-and-informal-learning>
- <https://kwalifikacje.edu.pl/wp-content/uploads/publikacje/PDF/Validation.pdf>
- <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/spain/validation-non-formal-and-informal-learning>
- Industrial relations: Representativeness of the European social partner organisations: Hotels, restaurants and café (HORECA) sector. Research paper. Eurofund 2018
- Norm ISO/IEC 17024: 2012: Evaluation of conformity. General requirements for bodies operating certification of persons
- On the basis: Ensuring quality of qualifications in an integrated system of qualifications, the Institute for Educational Research, Warsaw 2014
- Świeży M. (ed.): "Guide to the Malopolska service standards of education and training", the Regional Labour Office in Cracow, Cracow 2012;
- Tackling undeclared work in the HORECA sector: Learning resource paper from the Platform seminar: Tackling undeclared work in the HORECA sector. Online, 16 September 2021
- Trainers in continuing VET: emerging competence profile. Cedefop, 2013
- Council Resolution of 27 June 2002 on lifelong learning (2002/C 163/01)
- Decree of 17 March 2006.. "Specification of education and training for teachers in the University Institute of Teacher Training "
- Council Recommendation of 20 December 2012 of the validation of non-formal learning and informal learning (2012 / C 398/01)
- Council Recommendation of 20 December 2012 on the validation of non-formal and informal learning